

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

126
Anul 14
iunie 2020

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

„Seara pe deal”

CUPRINS

Federico Garcia Lorca/ Poeme...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului (44) ...4
Ana Nora Rotaru Papadimitriou/ Libertatea o utopie...6
Dumitru Ichim/ Micropoeme...8
Carmen Georgeta Popescu/ Poeme...9
George Petrovai/ Suferința mântuitoare...10
Anton Găgiu/ La răsărit e apusul(15)...12
Elisabeta Iosif/ Critică și alteritate...14
Magdalena Brătescu/ Sachespeare la teatrul Bulandra...17
Corin Bianu/ O poezie delicată...18
Mihai Cimpoi/ Eminescu și Dumitru Copilu Copilin...19
ITHACA/ Colaj liric...20
George Roca/ Eminescu-poem bilingv...21
Ion Teodor Palade/ Caiet de scolar...21
Aureliu Goci/ Poezia Claudiei Voiculescu...22
Cezar Ivănescu / I. I.V, Excesiv rabduriul poet...23
Sabina Măduță/ Poeme...24
Alexandrina Tulics/ Mustang, mustang, mustang...25
Valentin Marica/ Prezentare Menuț Maximinian...26
Delia Munteanu/ Mihai Merticaru, un risipitor de energii...27
Livia Ciupercă/ Postumitatea lui Marin Sorescu...29
Ion Popescu Topolog/ Am ales lumina...31
Adrian Munteanu/ Soneto terapie...32
Mircea Radu Iacoban/ Covid contra carte...33
Mariana Gurza/ Romanul lui Al. Florin Țene un altar zidit...34
Vavila Popovici/ „Extratereștrii” printre noi...35
Angela Burtea/ Îmbrățișarea...36
Melania Rusu/ Ion Baieșu un nou urmaș al lui I.L. Caragiale...37
Serkan Mustafa Akyiol; Haci Kiliç/ „Mini Birlere Okul Evde” ... 38

INFO CLIMATE

Coperta 1

Seara pe deal, de I. Flickr

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Emil Stănescu, Florea
Turiac, Gabriel Mihalache, George Piteș, Vasile Didoacă
Dojana, Grigore Grigore, Ion Teodor Palade, Romulus Gandy
Georgescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea,
Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud,
Menuț Maximinian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George
Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela
Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu

Federico Garcia Lorca

(1898 - 1936)

Balada apei marii

Marea,
surâde în depărtare.
Dinți de spumă
buze de cer.

– Ce vinzi, tânără tulburătoare
cu sânii în vânt?

– Apa mărilor;
domnule – o vând.

– Tinere oacheș, ce ai
în sânge amestecat?

– Apa mărilor;
domnule, – o am.

– Aceste lacrimi sălcii,
mamă, de unde se strâng?

– Apa mărilor;
domnule, – o plâng.

– Inima, și această-ntristare gravă,
de unde răsare?

– Apa mărilor este
atât de amară.

Marea,
surâde în depărtare.
Dinți de spumă
buze de cer.

A murit în zori

Noapte cu patru luni
și un singur copac,
cu o singură umbră
și o singură pasăre.

Caut în carnea mea
urmele buzelor tale.
Izvorul sărută vântul
fără să-l atingă.

Port acel NU ce mi-ai dat,
în podul palmei,
ca o lămâie de ceară aproape albă.

Noapte cu patru luni
și un singur copac.
În vârful unui ac
stă dragostea mea, rotindu-se.

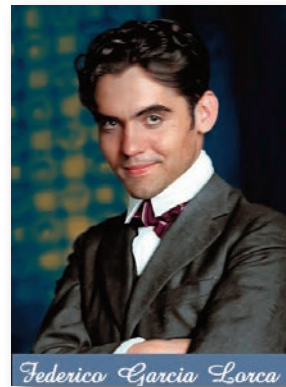
M-am ridicat, m-am ridicat

M-am ridicat, m-am ridicat
de Federico Garcia Lorca

M-am ridicat, m-am ridicat
uscat și-am înverzit

Fata cu frumosul chip
de pe ram rupe măslina.
Vântul, iubăreț de turnuri,
de mijlocu-i fin o ține.
Patru călăreți trecură
pe-andaluze iepe sure
îmbrăcați în verde-albastru,
cu lungi pelerine-obscur.
„Vino-n Córdoba, fetițo!”
Dar copila nu-i aude.
Și trecură trei toreros,
talii trase prin inele,
îmbrăcați în strai oranj,
cu săbii de-argint din stele.
„Hai, fetițo, la Sevilla!”
Dar copila nu-i aude.
Și când seara violetă
își lăsă raze difuze,
un flăcău veni și-aduse
trandafiri și mirt de lună.
„Hai cu mine în Granada!”
Dar copila nu-l aude.
Fata cu frumosul chip
de pe ram rupe măslina,
brațul vântului suriu
de mijlocu-i fin o ține.

M-am ridicat, m-am ridicat
uscat și-am înverzit

Arbore de cântec

Trestie de glas și gest,
încă-o dată și-ncă-o dată
tremură fără speranță
peste aerul de ieri.

Fata cu ochii în lacrimi
ar fi vrut să fie-a ei;
dar sosea întotdeauna
mai târziu cu câte-o clipă.

Ay, soare și lună, lună!
mai târziu cu câte-o clipă;
șaizeci de flori cenușii
îi înlănțuiau tulpina.

Iată cum se leagănă
încă-o dată și-ncă-o dată
cu flori și cu ramuri caste
peste aerul de ieri.

Apă, unde te duci?

Cu râul mă duc surâzând
către țărmuri de mare.

Mare, încotro te duci?

Pe râu în sus să-mi caut
odihna-n izvoare.

Plopule, și tu ce-ai să faci?

Nu vreau nimic să-ți spun.
Eu... freamăt!

Ce vreau, ce nu vreau
pentru râu, pentru mare?

În căutarea adevărului (44). Calea către Adevăr.

„Nu e greu să găsești adevărul, e greu să ai dorința de a-l găsi.”

Nicolae Iorga

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

De fiecare dată când suntem într-o d i s c u ț i e contradictorie cu o altă persoană ne vine în minte întrebarea „Ce este sau care este adevărul?”, astfel încât să putem ieși din aceasta cu un acord care să satisfacă ambele tabere. Când părerile sau „adevărurile” altora vin în contradicție cu ale noastre, în loc să luăm în considerare posibilitatea că ar putea exista informații care ar putea fi de folos sau care ar dezvolta sau completa ceea ce cunoaștem, deseori tragem concluzii pripite sau presupunem că cealaltă persoană este greșit informată, are probleme de comunicare sau încearcă să înșele. Din păcate, această tendință se poate răspândi în toate domeniile vieții noastre, de la sport la relații de familie și de la religie la politică. Adevărul este unul singur chiar dacă noi emitem adevăruri relative. Calea către Adevăr are multe direcții și trebuie să fi atent ce direcție alegi. Singurul care cunoaște calea către Adevăr este Isus Hristos care explică lui Pilat motivul pentru care venise pe Pământ și care se rezumă la u singur aspect: Adevărul. „Eu pentru asta M-am născut, a spus El și pentru aceasta am venit în lume: ca să mărturisesc despre Adevăr”. Răspunsul lui Pilat a devenit o întrebare memorabilă: „Ce este adevărul?” (Ioan 18:38). Dorea el cu adevărat un răspuns? Probabil că nu. Isus era genul de om care putea răspunde la orice întrebare care i se punea din sinceritate, însă el nu i-a răspuns lui Pilat. Iar Biblia spune că, după ce a pus întrebarea, Pilat a ieșit imediat din sala de audiențe. Foarte probabil că guvernatorul roman a pus întrebarea cu o neîncredere plină de cinism, ca și cum ar fi spus: „Adevărul? Ce mai e și asta? Nu există așa ceva!”. Opinia sceptică a lui Pilat cu privire la adevăr nu

este neobișnuită astăzi. Mulți cred că Adevărul este relativ, cu alte cuvinte, ceea ce este adevărat pentru o persoană poate fi neadevărat pentru alta, astfel încât amândoi pot să „aibă dreptate”. Pontius Pilat nu era nici pe departe prima persoană care punea la îndoială ideea adevărului absolut. Câțiva filozofi greci din antichitate au făcut din predarea unor astfel de dubii pur și simplu cariera vieții lor. Cu cinci secole înainte de Pilat, Parmenide (considerat părintele metafizicii europene) susținea că nu se poate ajunge la adevărata cunoaștere. Democrit, aclamat drept „cel mai mare filozof al antichității”, a declarat: „Adevărul este îngropat în adâncuri... Nu cunoaștem nimic sigur”. Socrate, probabil cel mai venerat dintre toți aceștia, a spus că tot ceea ce știa cu certitudine era că nu știe nimic. Acest asalt împotriva ideii că adevărul poate fi cunoscut a continuat până în zilele noastre. De exemplu, unii filozofi spun că, întrucât cunoștința ajunge la noi prin intermediul simțurilor, care pot fi înșelate, nici o cunoștință nu este un adevăr care poate fi verificat. Filozoful și matematicianul francez René Descartes și-a propus să examineze toate lucrurile de care era sigur. El a eliminat tot, cu excepția unui adevăr pe care îl considera incontestabil: „Cogito ergo sum”, sau „Cuget, deci exist”. Din cele mai vechi timpuri are loc un asalt împotriva Adevărului și s-a promovat o cultură a relativismului. Relativismul nu se limitează numai la filozofi. El este promovat de conducători religioși, este predat în școli ca doctrină și este difuzat prin mass media. Episcopul John S. Spong a declarat acum câțiva ani: „Trebuie să trecem de la ideea că noi deținem adevărul și că alții trebuie să adopte punctul nostru de vedere la înțelegerea faptului că adevărul absolut depășește ceea ce putem noi cuprinde”. Relativismul lui Spong, asemenea relativismului multor clerici de astăzi, abandonează ușor învățăturile morale ale Bibliei în favoarea unei filozofii potrivit căreia „fiecare cu a lui”. Astăzi, aceeași mentalitate este promovată în multe alte moduri. De exemplu, deseori reporterii TV și de presă par să fie mai preocupați să-și amuze spectatorii decât să prezinte situația

reală. Majoritatea programelor de știri au fost și sunt chiar falsificate sau trucate pentru a le face să pară mai senzaționale. În lumea divertismentelor este lansat un atac și mai puternic împotriva Adevărului. Valorile și adevărurile morale după care s-au ghidat părinții și buncii noștri sunt considerate pe scară largă ca fiind perimate și sunt adesea obiectul ridiculizării. Bineînțeles, unii ar putea susține că o mare parte din acest relativism denotă o mentalitate largă și, prin urmare, are o influență pozitivă asupra societății umane. Dar așa să fie oare? Și ce se poate spune despre influența lui asupra dumneavoastră? Considerați că adevărul este relativ sau că nu există? Dacă da, faptul de a căuta adevărul s-ar putea să vi se pară o pierdere de timp. O astfel de opinie vă va afecta viitorul. O direcție care ar duce la adevăr ar fi calea științei dacă aceasta ar pusă numai în slujba binelui. Dar, drumul științei către adevăr este ca o carte care se rescrie în permanență, o carte mereu nouă, o carte mereu fascinantă. Niciodată știința nu va atinge Adevărul. Numai că, în majoritatea țărilor, sistemul de învățământ promovează un mod de gândire unilateral, considerând că adevărul este relativ. „Adevărurile” pe care le acceptăm influențează calitatea societăților noastre, precum și caracterele noastre individuale. Dar prea des, aceste „adevăruri” sunt bazate pe dovezi incomplete și incorecte și, din când în când, chiar pe motive foarte egoiste. Motivul lipsei de judecată vine din tendința omenirii de a face o distincție între convingere și adevăr. Confundăm, prea des, convingerea cu adevărul, gândind că, dacă ceva are sens sau este convenabil, trebuie să fie adevărat. În schimb, uneori noi nu avem încredere în adevăr sau îl respingem, deoarece aceasta ar presupune să ne schimbăm sau să admitem că nu am avut dreptate. Deseori, adevărul este respins deoarece nu pare a fi consecvent cu experiențele precedente. **Este posibil să se cunoască Adevărul?** Problema adevărului este faptul că el există mai presus de convingere. El este adevărul absolut, incontestabil, un adevăr constant. *Cum putem găsi adevărul?* Eu cred că Tatăl nostru din Cer este mulțumit de copiii Săi când ei își folosesc talentele și facultățile mentale pentru a descoperi adevărul. De-a lungul secolelor o multitudine de femei și bărbați înțelepți și inspirați, prin logică, judecată, cercetare științifică și, da, prin inspirație au descoperit adevărul. Aceste descoperiri au îmbogățit omenirea, ne-au îmbunătățit viața și au inspirat bucurie, mirare și

venerație. Chiar și așa, lucrurile pe care odată am crezut că le cunoșteam sunt în mod continuu perfecționate, modificate sau chiar contrazise de către oameni instruiți și întreprinzători care caută să înțeleagă adevărul. La întrebarea „Ce este Adevărul,” Isus rămase în tăcere nu pentru că adevărul nu exista, ci pentru că adevărul este așa de vast încât nu poate fi definit. Adevărul este imens și nu poate fi restrâns la un cuvânt, sau la o explicație lingvistică. Pătrunzând în esența întrebării „Ce este Adevărul” întrebarea însăși va începe să dispară. Când întrebarea va dispărea de tot, veți găsi răspunsul în esența cea mai intimă a inimii voastre, voi sunteți adevărul. Adevărul nu este o ipoteză, este o dogmă. Adevărul nu aparține nimănui, ci toți aparțin Adevărului. Înțeleptul Buda era pregătit să răspundă la orice întrebări puse de ucenicii săi sau alți înțelepți, cu excepția unor întrebări fundamentale (erau 11 în total printre care și întrebarea „Ce este Adevărul,”). Explicația este simplă și anume că ceea ce este fundamental se poate numai experimenta. Iar Adevărul este fundamental prin excelență, este esența însăși a existenței. „Ce este Adevărul?” Dacă izvorăște în sinele tău dorința de a afla ce este Adevărul, nu alunga această dorință, pătrunde în esența ei. Lasă să izvorască în tine o mare concentrare, uită de restul ca și cum viața întreagă ar depinde de această întrebare „Ce este Adevărul?”. Las-o să devină o chestiune de viață și de moarte. Și nu încerca să răspunzi, pentru că tu nu cunoști răspunsul. Toate îndoielile noastre vor fi înlocuite de certitudini. Și acest lucru se va întâmpla deoarece există o sursă de adevăr care este completă, corectă și eternă. Această sursă este Tatăl nostru Cereșc, infinit de înțelept și atotcunoscător. „*El cunoaște adevărul așa cum este, și așa cum a fost și așa cum o să fie. El înțelege toate lucrurile... și El este deasupra tuturor lucrurilor și în toate lucrurile... și în jurul tuturor lucrurilor; și toate lucrurile sunt prin El, și de la El, chiar Dumnezeu, în vecii vecilor*”. Marele nostru poet Mihai Eminescu, în poezia „*Fecior de împărat fără de stea*” are această viziune asupra lumii „*Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească/ Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit,/ Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins,/ Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.*”

Va urma

LIBERTATEA... O UTOPIE?

**Anna-Nora ROTARU-
PAPADIMITRIU**

Deseori m-am întrebat: ce-i de fapt LIBERTATEA? Există o libertate propriu-zisă? Problema libertății provoacă intense controverse. E o dezbatere de lungă durată, nu numai dacă suntem sau nu liberi

ci și cât de mult suntem sau putem fi liberi. Libertatea are legătură cu alegerile pe care le facem în viață, fiind influențate de diverși factori de mediu în care trăim, obiceiuri, caracteristici biologice, tendințe sociale etc. și țin de-o anume responsabilitate de care trebuie să dăm dovadă! Cu cât mă gândesc mai mult, cu-atât parcă sensul ce-l știam, pălește, se destramă și parcă nimic nu-mi mai rămâne printre gânduri...

Khalil Gibran spunea că: „Viața fără libertate este ca un corp fără suflet”. E oare senzația că poți face ce vrei, că poți spune ce vrei, când și cum vrei? Să iei decizii de unul singur fără a ține cont de nimeni și nimic? Să poți acționa neinfluențat, neobligat, după a ta minte, fără nicio răspundere, având falsa părere că ceea ce TU gândești este neapărat și corect și drept, impunându-te chiar și altora din poziția în care te afli, transformând libertatea într-altceva poate, contrariu sensului, un fel de dictatură să zicem? Se simte cineva liber doar dacă este propriul lui stăpân, ascultând de vocea conștiinței sale. Dar, mă întreb eu, dacă fiecare ar înțelege libertatea după a sa cunoștință și conștiință funcționând liber, după cum îi dictează propria-i capacitate mentală, nu cumva se ajunge la anarhie, unde fiecare nu mai ascultă de nicio lege ignorând-o?

Deci se pare că LEGILE sunt necesare, omul, ca animal superior, trebuie să aibă o anume conduită. S-a început de la cele 10 porunci ale lui Moise, exact ca să poată să funcționeze o primă societate umană, respectându-se unele norme de viață, punându-se bazele unei comunități. Legile în sine însă, nu sunt cumva îngrădiri ale ființei umane, ce-o constrâng?

De ce ar trebui atunci să le avem? SOCRATE a preferat să bea conium, nevinovat fiind, doar ca să arate că legile, chiar și greșite, trebuie respectate de toți! CICERO era de părere că: „Legum servi sumus ut liberi esse possimus”, adică, suntem sclavi ai legii pentru a putea fi liberi. Restul ființelor din regnul animal au legi? Lupii și nu numai, trăiesc, conlucrează în haite, din instinct de conservare și apărare, au legi ale lor, arhaice care trebuie respectate de membri, un conducător ales prin putere, responsabil de soarta și hrana lor! Vor acționa cu natura-mamă în strânsă legătură și dependență, cu măsură însă, știind din instinct că vor ataca doar atât cât și când au nevoie, fără a face pagube, respectând natura în care trăiesc, supraviețuiesc, ceea ce omul modern nu o face! Aici mă duce gândul la cât de bine organizată este societatea furnicilor, albinelor, fiecare știindu-și rolul, respectând regina și contribuind vieții lor de comun acord că, urmărindu-le, rămâi stupefiat!

Noi însă, de ce-avem nevoie neapărat de legi? N-ar fi de așteptat ca, fiind cei superiori ierarhiei, să putem reacționa cu mult mai multă senectute? Fiind pe scară superioară a inteligenței, cu un IQ specific omului dezvoltat, cu conștiința și cunoștința superioară, n-am putea reacționa liber, fără a avea nevoie neapărat de legi? Se pare că nu suntem deloc în acel stadiu de dezvoltare care să ne permită să reacționăm în afara cercului legislativ, nu suntem nici pe departe, atâtea generații câte au trecut și câte și câte vor mai trece, n-om putea să funcționăm liber, dar corect! SIGMUND FREUD era de părere că: „majoritatea oamenilor nu doresc cu adevărat libertatea, deoarece dânsa presupune responsabilitate, iar majorității oamenilor le este frică să își asume responsabilitatea”.

Deci LIBERTATEA ne este un vis îndepărtat și se pare că, înaintând cât mai mult în tehnologie și dezvoltare, tot mai mult avem nevoie de legi, trebuie să existe cineva mai sus de noi, să ne arate degetul mișcându-l, ca și cum singuri nu ne-am dori libertatea cu adevărat, fiind răspunzători de faptele noastre! Andrzej Majewski spunea că: „un sclav visează la libertate, un om liber visează la bogăție, un om bogat visează la putere și un om puternic visează la libertate”. Interesant! Rezultă că atât sclavul cât și cel puternic visează același lucru, LIBERTATEA, chiar dacă sunt pe poziții diferite, opuse, fiecare dintre ei având lanțurile lui, puternicul devenind prizonierul propriei lui închisori, pe care singur și-a făurit-o! Diogene și-a vândut avutul trăind într-un butoi, ca să scape de pureci, zicea și să fie liber; căuta cu fanarul aprins în miezul zilei să vadă oameni și oameni nu vedea, probabil că ceva

știa el, încă de-atunci, din antichitate! Obligațiile de fiecare zi te sugrumă de cum te trezești, nu te lasă să trăiești liber, să faci ce vrei, după pofta inimii, să lucrezi unde, cum și când vrei, la ce-ți place, să poți iubi și bucura de viață, să cauți orizonturi, să te dedici unor idealuri, să te înalți sufletește... Nu-i așa că, gândind toate astea, parcă te simți mai mult legat cu sârmă ghimpată în juru-ți?

Există LIBERTATE? Sunt liber? Răspunsul la întrebare dezvăluie fapte importante despre noi înșine. Astfel, negarea libertății implică posibilitatea refuzului de răspundere, spunând: „atât pot”, „asa sunt și nu mă schimb”, „asa este viața, societatea”, ascunzându-ne după deget și acceptând o viață care ni se impune, nefiind liberi, cu toții supuși la un jug care-ți taie avântul, aripile, făcându-te o marionetă, începându-se chiar de la unitatea socială, familia, foarte des întâlnit, unde mulți trăiesc împreună din conveniență, cum c-ar fi mai bine împărțind socotelile în comun! Apoi, se extinde la societatea-ntreagă și mai departe, cu toții de-a valma, popoarele devenind o mază amorfă la discreția unor puteri, ce se impun fie cu mijloace supresive, fie cu altele mai subtile, tehnologice superioare, care se infiltrează tiptil, te influențează și-ți acaparează încet-încet fiecare neuron, ca o caracatiță, te citește, te decodifică și te controlează fără a prinde chiar de veste!

Un MATRIX, în care conștiințele treptat vor fi aduse la un numitor comun, ușor de manipulat pe piața mondială, de câțiva "manipulatori" ce se joacă cu destinele omenirii întregi! Deși în timpul nostru omul a reușit să se elibereze, în general vorbind, de multe constrângeri care îl afectau, cum ar fi sărăcia, tabuurile și prejudecățile, el rămâne înrobite de noi forme de sclavie. În primul rând, aș dori să mă refer la fenomenul care crește din ce în ce mai mult în zilele noastre și nu este altceva decât consumul, omul modern devenind prizonier al nevoilor artificiale, create de publicitate, înrobite de bunurile materiale, înhămat la un efort fără încetare pentru a-și satisface dorințele tot mai mari, impuse de standardele la care publicitatea joacă un rol perfid de înrobire treptată și omul nerecunoscând problema, ajunge la un punct de faliment moral, ignorând verbul „este” și dedicându-și întreagă existență la „a avea”. El este obligat să devină sclavul muncii suplimentare, pentru a putea cumpăra, achiziționa, cât mai multe bunuri materiale uitând, din păcate, că fericirea nu este de vânzare, nu se poate cumpăra, iar timpul curge ireversibil.

Viețile noastre decurg și ele într-o completă indolență, nimic parcă să ne mai intereseze. Mergi pe stradă și ce vezi? Oameni parcă robotizați, de la mic la mare, cu un mobil devenit prelungitorul și-al

mâinii dar și-al gândirii, copii ce-au uitat de joacă, părinți ce uită de copii, ce fac, cum fac, parcați pe undeva sau în fața monitorului cu orele, dependenți ca de narcotic, tineri ce nu știu ce-nseamnă a fi îndrăgostit, a iubi, a face familie, blazați și obosiți, cu sentimente și relații fugitive, o viață ca fast-food, la repezeală! Asta e faimoasa Libertate?

Ajungem la concluzia că LIBERTATEA prost înțeleasă poate fi catastrofală, o închistare, o proprie închisoare, o anarhie, sub mantia ei ascunzându-se deseori o dictatorie frumos deghizată, Tu, de fapt nefiind nicodată liber! Libertatea deci, e o UTOPIE, un cuvânt ca multe altele pline de fanfaronadă, noi neavând azi nici puteri de-a reacționa, de-a schimba ceva în latență în care-am decăzut, nici măcar dorințe nu mai avem, nici speranțe, un fel de roboți, aplecați peste grijile zilnice, atât... Yevgeny Zamyatin, 1884-1937, scriitor rus, a istorisit ca: „doi din Paradis au avut două alegeri de făcut: fericirea fără libertate sau, libertatea fără fericire?” Neexistând a treia opțiune, ce-au putut alege? În viață, cert este că atunci când ajungi să faci compromisuri, îți piezi libertatea și când ajungi să apreciezi mai mult materialul, deasemeni! Jean-Jacques Rousseau Spunea că: „libertatea este capacitatea de-a ne alege lanțurile”. Potrivit teoriei lui, cursul istoric al omului este un curs de declin în care rasa umană suferă o pierdere substanțială, locul condițiilor fizice naturale fiind luat de cel al societății civilizate, o lume a falsității și-a convenționalității, cu degradare clară a existenței umane.

Omul, în starea sa fizică, se remarcă prin bunătate și trăiește fără ostilități și fără cătușele impuse de civilizație. Omul civilizat însă trăiește în lanț, „omul s-a născut liber și este înlanțuit peste tot”, spune Rousseau. În „varsta fragedă a lumii”, zice el, oamenii erau „liberi, sănătoși, buni și fericiți și se bucurau neîncetat de plăcerile oferite de viața liberă. În altă parte, tot el comentează: „Animalele își pierd unele dintre virtuțile lor atunci când sunt înrobite”. Același lucru este valabil și pentru oameni. Așadar, omul trăiește „nefiresc”, înlănțuit de legile civilizației, pierzând iubirea de sine și implicit pe-a altora, pierzând starea naturală de bine, pozitivă și căpătând sentimente inferioare, energii negative, de lăcomie, ambiție, vanitate, competiție și rivalitate și cum bine știut, energiile negative se întorc ca bumerang, scad potențialul imunologic al organismului având ca urmare scăderea rezistenței lui, cu toate urmările care îl fac nefericit și predispus la boli degenerative, cardio-vasculare, boli de metabolism și cancere, cu atât mai mult cu cât societatea este mai dezvoltată.

→ Continuare în pag. 8

MICROPOEME

Dumitru ICHIM

spicul de orez
duce-n cârcă soarele -
salut japonez

i-a murit pruncul
și-albina și-l caută
prin flori de mormânt

Întorc obrazul
de am primit o palmă -
floarea soarelui

Îți arde casa,
unde ești, lună plină?
Arțarul toamna

Mi-e dor de tine,
bătrâna maică mi-a scris...
Mireasma pâinii

Cireși înfloriți...
prin crengile lor
prima iubire

→ Continuare din pag. 7

Am dori oare să fim liberi și cât de mult? Am fi dispuși să zdrobim toate aceste lanțuri care ne leagă de mâini și de picioare și să ne întoarcem la goliciunea primordială? Să presupunem ca ți-ai dori să mergi undeva departe, în vârful munților, în mijlocul unei pădurii, acolo să-ți faci un cuib al tău și să trăiești în mijlocul naturii, să nu depinzi de nimeni, să uiți de toți factorii de stres, bănci, împrumuturi, impozite, dări, chirii, parte a vieții omului civilizat și să te incluzi în natură, în liniștea și sub aripa ei, să te regăsești în lăuntrul tău, adică, în sfârșit SĂ FII LIBER!! Trebuie să renunți însă la tot ce te legă de viața anterioară, să fii ca păsările cerului, să poți decide de unul singur, fără ca nimeni să te controleze și să-ți impună ce să faci, fără mobil, fără bombardări de informații nocive, zilnic, să poți urca pe o culme strigând: LIBER IN SFÂRȘIT! Începi să cauți o relație profundă cu natura, a cărei existență este singurul adevăr și dă sens omului. În ADN-ul tău cauți acele gene arhaice, de memorie, pe care toți le păstrăm de la Homo Sapiens, vrând să pui în aplicare ceea ce se știa odată și ajuta omul să supraviețuiască. Începi să asculți vibrația vieții și să (re)descoperi cunoștințe de mult uitate, prin ascuțirea minții și-ale simțurilor punand urechea la pământ și ascultându-l! Uiți de lupta pentru bani, relațiile false ale oamenilor, uiți de bunăstare, nevoi materiale, toate cele ce degradează moral Omul.

Vrei să cunoști în profunzime natura cu sălbatica ei frumusețe, armonie, pace, liniște, învățându-i regulile care o guvernează respectându-le, așa cum n-o făceai, știind acum că ceea ce vei da, vei primi. Incet, cu timpul, (ce ciudat!) remarci că ceva te deranjează: acum ești liber, ți-ai îndeplinit marele obiectiv! Însă depistezi treptat că ești foarte singur! Îți lipsește contactul uman, neavând cu cine să schimbi o vorbă, un gând și începi să realizezi că omul nu poate trăi singur. Singurătatea este un ghimpe, un cui ce-ți sfredește mintea zi cu zi! Da, ești liber acum, ți-ai îndeplinit marele obiectiv, nu depinzi de nimeni, n-ai nevoie de nimic, în timp ce

ai mâini, picioare, dar... ești atât de singur .

LIBERTATEA deci, merge mână în mână cu SINGURATATEA? Ajungi la vorbele lui Franz Kafka ce spunea: „adesea este mai sigur să fii înlănțuit, decât să fii liber” și, într-o nebună absurditate a gândurilor mele concluzionez: e de dorit o astfel de libertate? Este dorită libertatea absolută pentru o ființă umană? Eliberarea, nu cumva ne face să ne simțim singuri? Nu cumva subconștientul se revoluționează, trezind conștientul și nevoia de-a simți că acele lanțuri care te legau îți sunt indispensabile, exact ca-n sindromul Stockholm, unde persoanele răpite și captivate prezintă un atașament al victimelor față de agresorii lor, dorindu-ți neapărat „lanțul”, cu tot ce te apăsa pe umeri, chiar și obligațiile, care oricât de dorite ar fi, familie, copii, nu încetează de-a fi lanț, alteori fin, alteori mai gros având și-o minge de fier, care te îngreunează la fiecare pas pe drumul vieții tale! Firește, ai fost liber să-ți alegi lanțul, dar căpătându-l, imediat simți cum avântu-ți lenevește, aripile cad, cei mai fericiți fiind acei care nu-și conștientizează sarcina ce-o poartă pe umeri, ba chiar și-o doresc dându-le noimă în viață, pentru ca așa a stabilit instinctul și înseși natura, evoluția umană!

Concluzia: natura, singură, nu-ți poate satisface dorința de libertate! Doar ideile și crezul nostru, atunci când le urmăim cu credință și dăruire absolută de sine, când ne dedicăm lor trup și suflet, ne oferă răscumpărarea necesară... doar acei pustnici, ce-și duc traiul în pustietate nu se socotesc singuri; ei sunt alături de Dumnezeu lor, pe care îl slujesc, cu o credință atât de înrădăcinată că, de fapt trăiesc pe alt nivel existențial, nu se găsesc decât cu trupul printre cei vii! Pentru omul însă obișnuit, libertatea absolută, nici nu există, nici nu e de dorit, OMUL, ca fiecare ființă din regnul animal, e făcut de Domnul să trăiască în comunitate! Și-ntrebarea rămâne aceeași, ajungându-se Da Capo al Coda, ca în muzică, luând-o de la început adică, exact ca șarpele ce își înghite coada formând un cerc vicios: LIBERATEA ... O UTOPIE?

Carmen Georgeta Popescu

Poeme

Carmen Georgeta POPESCU

Caleidoscop

Mă vrei un fluture cu ochii mari,
cu multă carne sub aripi,
dacă furtunile din tine s-ar porni,
să-mi crească mâinile până la cer,
cu țipete s-alunge nepăsarea,
cu dor să te-rvelească numai zborul meu.

Sunt zile când mă-mbraci în petale,
perfecte, cu pielea fierbinte,
apoi mi le smulgi, speriat
că aş putea rodi cândva mai mult,
că dintr-o dată n-o să mai ascult
cum tai silabe din cuvinte sacre,
și-aș deveni un cerc în care se pătrunde
cu tălpile spălate,
totdeauna goale.

Nu știu ce ai sperat să mă inunde
în jocul tău de-a Dumnezeu-poet,
eu voi rămâne fluture cu miezul copt.

Cuvintele nu cer nimic

Atât de multe-aș fi putut să fiu,
să le-nțeleg și să le dăruiesc a doua zi,
în zori sau chiar într-un târziu,
dar n-am știut să cer. Am construit
podețe peste clipele de lut,
iar apele, trecând pe dedesubt,
au năvălit cu ură peste mine
să-mi ceară camătă pe ceea ce iubesc
și drept de autor pe ceea ce mă ține.

Când mă-nconjoară vorbele, ezit,
gust vinul celui care încă nu cunoaște,

privesc adânc, apoi le-așez deoparte,
pentru că simt că mâine le-aș amesteca
mai mult cu soarele sau, cel puțin,
le-aș înțelege nerăbdarea de-a se naște
și încercarea de-a mă vindeca.

Rămân pe mal și-mi înfrunzesc tăcut
o salcie în loc de semn de carte,
ca să-nțeleg supliciul flori din curvânt
ce-și lasă rodu-n mine, împrumut.

Cu felinarul în brațe

Să tac și să umblu prin mine, călugăr
cu mere coapte-n traistă pentru cel
flămând...

Ce drum să mă aprindă mai curând
decât acest rotund al sufletului zilei,
când totul e neliniștea în care
îi pot cânta durerii, ca apoi să-i spun
că mierea cântecului este vindecare?!

Ce dor mai alb să semăn într-un gând,
cuprins și dezlegat în rădăcini,
decât să curg și iarăși să m-adun
în vrejul fermecat al tresăririi
că omul nu e doar un chip de lut,
ci casa pentru lacrimi și lumini?!

Scrisori cu taxă inversă

Există-n noi, ascuns, un fel de nod,
când nu contează dacă mai rămâi
sau dacă vrei să cauți altă lume,
căci viața nu ne numără pe nume.
Chiar ai putea să crezi că nici nu-i pasă
dacă tramvaiele ajung până la cer
cu trupul gol, cu ușile închise,
ori dacă scaunele cu priviri încinse

mai ceartă locul vatmanului de păcate.
O, nu! În ochii ei sunt locuri pentru toate.

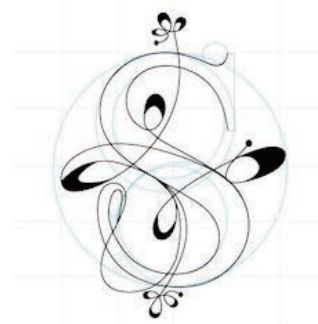
Suntem eroi trecuți pe-o tablă a răbdării,
toți care vin sunt toți care-au plecat
să-și umple înc-o dată buzele cu soare,
'nainte de-a gusta din pâinea fără sare.

Știu,
chiar și stelele mai mor,
însă pădurea le cuprinde-n brațe
și aerul din degetele lor
le-aruncă-n visul nostru înapoi.

Îmi cad frunzele

Ce știu eu despre vecinul
cu fragede gutui înșiruite pe prispă,
o fi rănit, o fi din nou îndrăgostit,
ori poate-așa îi face soarelui o vrajă,
să nu-l mai uite ca pe-o jucărie
la colț, cu coji de nucă pe podea.

Ori poate ochiul său a prins deja
refrenul farmecelor fără vină
când frunzele adună-nstrăinarea,
să-ntindă miere-n inima argilei,
și-n scurta lui înfrigurare
aude încă vocea timpului-grădina:
copile, nu ai altă zare la-ndemână,
să urci din gol în plinătatea zilei...

Suferința mântuitoare – motiv statornic în opera lui F.M.Dostoievski

George PETROVAI

Continuare din numărul trecut

Duiosia lui Dostoievski îmbracă haina dragostei ocrotitoare și compătimitoare, iar înjosirea, degradarea fizică (sufletele lor își păstrează puritatea!) și chinurile rafinate la care sunt spuse micile victime de către odioșii lor călăi, capătă note patetice prin destăinuirile complete ale vinovaților și prin canonul (nu doar moral!) la care-i supune autorul. Astfel, demonul Nikolai Stavroghin (poate că numele provine de la grecescul stauros, având sensul de cruce) relatează în Spovedania sa adresată călugărului Tihon cum a împins cu bună știință la sinucidere o biată fetiță, fiica gazdei sale, de care pretindea că nu se atinsese.

Dar, cu îndreptățită indignare, Dostoievski nu lasă nepedepsite atari fărădelegi izvodite de mințile și instinctele respingătoare ale unor degenerați: Svidrigailov, sătul de-atâtea blestemății, își curmă zilele cu un pistol, scârbitul Stavroghin de toți și de toate se spânzură, Smerdeakov – fiul nelegitim al bătrânului Karamazov, se sinucide după ce-și omoară părintele și-l Jefuiește, iar Ivan Karamazov, autorul moral al asasinatului comis de feciorul Smerdeakov, sfârșește prin a-și pierde mințile.

Spovedania este modalitatea artistică cea mai îndrăgită, drept urmare cea mai des întrebuițată de scriitorul nostru. Aproape toate personajele sale – grave sau comice, distinse sau grosolane – caută (și până la urmă chiar găsesc!) împrejurarea propice pentru despovărea inimii prin spovedire. E mare nevoie de așa ceva, având în vedere plaja largă de pendulare a moralei din opera dostoievskiană – între hipercerebral și hiperfecal, zonă în care orice este cu putință, dar nimic nu-i la întâmplare.

Cu această ocazie, Dostoievski îi pune chiar pe eroii săi, cu o ținută atât de neeroică, să-și cotrobăie prin tainele cele mai ascunse ale sufletelor, căci este șansa (chiar cu prețul accentelor isterizante de autoacuzare!) ieșirii din subterana izolării, totodată este nevoia imperioasă a ruperii tăcerii și a (re)stabilirii legăturilor cu Creatorul și cu unii dintre semenii.

Chiar asta se urmărește în Spovedania lui Nikolai Stavroghin și cea a lui Ippolit Terentiev, nihilistul din Idiotul, ambii – desigur, la scară diferită – fiind extrași din lumea tenebrei și, în final, redați ei.

La o adică, nu tot o lungă spovedanie este trista relatare a personajului-povestitor din Umiliți și obidiți, romanul de tinerețe al lui Dostoievski? La fel, nu tot o lungă și dureroasă spovedanie, de data asta chiar a scriitorului, este romanul-jurnal Amintiri din casa morților, care relatează cumplita sa

experiență din ocnă, cu scene de coșmar parcă decupate din Infernul lui Dante? Iar Mitea și Ivan nu i se spovedesc fratelui mai mic Aleoșa, primul pentru a-și descărca preaplinul inimii sale arzătoare, celălalt pentru a-și despovăra mintea bântuită de demonii înfumurării și ai necredinței?...

Iată o mostră sui-generis din încercările de purificare la care artistul își supune unele personaje: În casa Nastasiei Filippovna sunt „înghesuți” o parte consistentă din eroii romanului Idiotul. Este ziua de naștere a gazdei, atmosfera e încordată ca în orice fază ce premerge declanșarea loviturilor de teatru, și, la un moment dat, pentru destindere și amuzament pe seama unora dintre invitați, „bufonul” Ferdîșcenko propune demararea unui joc de societate în care fiecare să-și istorisească, cu curaj și sinceritate, cea mai urâtă faptă din viața sa...

Dar Însemnări din subterană – cheia de boltă a viitoarelor capodopere dostoievskiene -, ori splendida nuvelă Smerita, nu sunt ele de fapt zguduitorale spovedanii ale unor suflete mediocre, care-și procură delicii din torturarea semenilor (unul o biată fată, celălalt soția) cu manifestările lor maladive, iscate dintr-o tentație irepresibilă de despicare a firului în patru și duse până la absurd?

Toată creația dostoievskiană este străbătută ca un fir roșu de problematica omului în dezbatere existențialistă, un existențialism creștin preluat de la Pascal, „împărțit” cu Kirkegaard și apoi transmis existențialiștilor din secolele următoare.

A, că scriitorul rus era ortodox! Ei, da. Cum rezultă cu claritate din Jurnalul unui scriitor, Dostoievski era animat la acea vreme de un ortodoxism atotmistuit și pătimăș (iată că nici mai târziu n-a scăpat de patimă, după ce cu greu reușise să se lecuiească de patima alcoolului și a jocului la ruletă), un ortodoxism panslav, adică pus sub sceptrul țarului (chestiune serios rumegată de ruși încă din vremea țarinei Ecaterina a II-a), care ortodoxism – credea el – va cuceri lumea cu forța sa și va determina falimentul catolicismului apusean, după părerea tuturor panslaviștilor, catolicismul fiind vinovat de ateism, socialism și nihilism.

Iar prăbușirea catolicismului potrivit raționamentului panslaviștilor, trebuia să ducă cu necesitate și la dispariția protestantismului activ și meticulos, acesta apărând în istoria creștinismului ca o reacție împotriva abuzurilor comise de prelații catolici (vânzarea de indulgențe, lux, destrăbălare). Or, nemaexistând obiectul protestului, e limpede pentru oricine că și protestul va înceta, prin urmare, credincioșii Apusului vor fi definitiv câștigați la dreapta credință în expansiune.

Opoziția dintre Rusia și Occident, în plan intern dintre partidul slavofililor și cel al occidentalistilor, este tranșată de Dostoievski în favoarea primilor. Autorul chiar se arată indignat de multe dintre cele văzute de el însuși în timpul peregrinărilor prin Apus, opinie întărită, printre altele, de afirmația depreciativă a generăleseii Lizaveta Epancina la adresa produselor occidentale: „Nici măcar pâinea nu știu să o coacă cum se cuvine!...”

Este uluitoare această naivitate a artistului în probleme de credință, de regulă el fiind dotat cu tact, simț al măsurii și profunzime în analizele întreprinse! Dar poate fi acuzat de rea intenție ori de tendințe de învrăjbire? Nici pomeneală. Un om care a suportat ani de ocnă pentru triumful ideilor generoase

ale tinereții, ajunge ca, tocmai datorită chinurilor îndurate, să cunoască frumusețea lăuntrică zămislită de credință și iubire, ceea ce înseamnă că toată viața lui de om liber și-o va dedica binelui și dreptății sociale. Și asta în pofida faptului că omul Dostoievski n-a rămas până la sfârșitul vieții credincios acelor idei generoase ale tinereții, a căror susținere și promovare era cât pe aci să-i aducă moartea pe eșafod, dacă în ultimul moment pedeapsa cu moartea nu i-ar fi fost comutată în deportare și ani grei de ocnă. Doar cu câțiva ani înainte de-a trece la cele veșnice, adică atunci când a gustat din glorie, el și-a atins un alt țel al vieții – acela de-a aduce omagii țarului său, la curtea căruia, de altminteri, era apreciat și bine primit.

*

Cine altul dacă nu Dostoievski pune chestiunea „firului de ceapă”, a celui bine infirm făcut aici pe pământ, fir ce mai apoi (la intervenția îngerului păzitor) se dovedește aproape salvator chiar și pentru zgrițuroaica ajunsă în iad?

Mântuirea omului fiind problema centrală a dezbaterii dostoievskiene, nu surprinde pe nimeni că subtilul artist abordează tranșant în Frații Karamazov raportul dintre rai și iad.

(În paranteză fie spus, acest roman are o atare însemnătate pentru scriitorul Evgheni Evtușenko, încât în încântătorul lui roman Dulce ținut al poamelor, el îi împarte pe muritori în trei categorii: cei care au citit Frații Karamazov, cei care nu l-au citit încă și cei care nu-l vor citi niciodată. E drept că puțin mai jos, întrucât este scriitor al epocii cinematografului și televiziunii, Evtușenko admite și categoria auxiliară a oamenilor care au vizionat filmul turnat după celebrul roman al lui Dostoievski...)

Nicăieri în literatura și cultura universală nu am întâlnit o atât de fină distincție între rai și iad ca în acest faimos roman dostoievskian. În fond, totul se reduce la canonul moral generat de imensa libertate cu care oamenii au fost investiți prin jertfa lui Iisus. (Jean-Paul Sartre, existențialistul ateu de mai târziu, va fi de părere că oamenii sunt condamnați la libertate!) Oamenii, ne asigură Dostoievski, care în această viață au ignorat porunca divină de-a iubi, în viața de dincolo se vor chinui nemaiputând să iubească, iar tortura lor va atinge cote de neimaginat atunci când acest dar de preț al Creatorului le va fi prezent sub ochi prin înfățișarea fericită a celor ce iubesc, în fond continuarea firească și binemerită a strădaniei lor pământești.

Prin urmare, nu mai este cazul să se răspundă la întrebarea dacă „iadul are tavan sau nu”, atâta timp cât el este prezent în noi. Dar tot în oameni este prezent și raiul, adică mijlocul eficace de neutralizare a răului și de promovare a binelui.

Cunoscând prea bine firea paradoxală a omului, Dostoievski și-a înzestrat personajele cu trăsături angelice și demonice. Iar ele nu se simt câtuși de puțin incomodate de coexistența dragostei și a urii față de aceeași persoană (cazul Katherinei Ivanovna), ba chiar de iubirea născută din ură. Semnificativ în acest sens este ceea ce la un moment dat îi spune Lizei eroul fără nume din scrierea Însemnări din subterană: „Te și uram fiindcă te-am mințit!” Și mai departe: „Eu, ca să nu fiu tulburat de nimeni, aș vinde lumea-nțregă pe doi bănuți, fără a sta pe gânduri. Dacă-i de ales: să se dărâme lumea ori să-mi beau ceaiul, eu spun că mai bine s-ar dărâma lumea, numai să-mi pot bea ceaiul”.

Dacă Lev Tolstoi rămâne apolinic în creația sa până și atunci când ne prezintă drama și în final sinuciderea Annei Karenina, linia artistică a lui Dostoievski este una eminamente dionisiacă. De fapt nu este constantă, necum progresivă, nici valoarea romanelor realizate în perioada deplinei sale maturități scriitoricești (ultima perioadă a creației). Romanul Adolescentul, de pildă, este departe de ceea ce l-a impus pe Dostoievski în literatura universală și în conștiința lumii: Crimă și pedeapsă, Idiotul și Demonii, pentru ca în Frații Karamazov, ultima mare

realizare, el să izbutească deodată o sinteză și o splendidă încoronare a întregii sale creații.

Întâlnim în literatura marelui artist o continuă întretăiere de planuri și destine, un amestec de oameni bolnavi (demență, ftizie, epilepsie) și de oameni pe cale de-a se îmbolnăvi, de adolescenți care țin morțiș să pară maturi și de bătrâni care fac pe cocoșii (bătrânul Karamazov se luptă pe viață și pe moarte cu fiul lui Mitea pentru dobândirea favorurilor Grușenkăi), respectiv de mășcări laolaltă cu reprezentanți ai lumii sus-puse. Pe scurt, un magistral ghiveci social, pe care scriitorul îl elaborează cu migală și ni-l servește în chip magistral.

Crimele și suspansul adiacent sunt prezente în marile romane dostoievskiene. Cu excepția amplului roman Demonii, care „păcătuiește” prin numărul mare de crime și sinucideri, sumbră prevestire a hecatombelor secolului 20, acțiunea celorlalte romane mari (Crimă și pedeapsă, Idiotul, Frații Karamazov) se construiește cu abilitate în jurul unei crime, care fie că deja s-a înfăptuit și partea cea mai consistentă a romanului se ocupă de procesele psihice ce-l torturează fără milă pe criminal până la autodenunțare (Crimă și pedeapsă), fie că asasinatul plutește în aer taman de la intrarea pe scenă a unor personaje precum Rogojin și Mitea Karamazov.

Dar dacă în privința lui Rogojin nimeni nu se îndoiește că-i capabil s-o ucidă pe frumoasa Nastasia Filippovna (pe care o iubea cu patima descreieratului), și asta deoarece „îi ardeau ochii ca de febră”, Frații Karamazov, prin măiestria cu care se țese intriga și se strânge plasa acuzațiilor împotriva lui Mitea, se constituie într-un impecabil roman polițist, strălucită replică dată palpitantelor scrieri de acest gen ale lui Edgar Allan Poe.

Desigur, cazul nevinovatului Mitea, găsit vinovat și condamnat să-și ispășească pedeapsa la ocnă, este inspirat din realitatea vremii, dacă avem în vedere erorile judiciare la care Dostoievski face referire în Jurnalul unui scriitor, erori datorate excesului de zel al magistraților, ca și grabei cu care aceștia, cu concursul juraților, pronunțau sentințe nedrepte, în dorința de-a scăpa de cazurile respective. Citim în Jurnal cum scriitorul, revoltat la culme de această stare de lucruri, a luptat din răspuțeri până la stabilirea adevărului și corectarea unora dintre erorile judiciare.

Și iată cum Mitea cade victimă firii sale pătimase de natură karamazoviană, iar previziunea starețului Zosima se împlinește. Scriitorul ne lasă pe noi cititorii să dezlegăm enigma: este vinovat de crimă Ivan Karamazov, autorul moral, ori brațul mârșav care a înfăptuit-o – bastardul Smerdeakov?...!

Epilepsia, boala de care a suferit însuși Dostoievski, este prezentă în multe dintre romanele sale: Umiliți și obidiți (micuța Nelli), Idiotul (prințul Mișkin), Demonii (inginerul Kirillov, teoreticianul și făptuitorul sinuciderii), Frații Karamazov (Smerdeakov). Dar cu câtă precizie a descris scriitorul rus nu doar crizele de epilepsie, ci și alte afecțiuni ce măcinau fără milă societatea timpului său, ca de pildă frecvența și neiertătoarea ftizie! De subliniat că autorul cărții Personalități accentuate în viață și literatură, profesorul și medicul psihiatru german Karl Leonhard, îl citează foarte des pe F.M.Dostoievski pentru uimitoarea precizie cu care a descris unele tulburări psihice.

E de mirare cum acest om, scriind doar în intervalul dintre două crize succesive de epilepsie, a putut elabora o operă atât de importantă pentru cultura și gândirea universală. Un miracol? Mai degrabă o dovadă evidentă și pilduitoare de om adevărat, care prin credința sa statornică în Dumnezeu și în valorile umane, a izbutit să-și poarte crucea până pe Golgota creației artistice, așezând-o cu iubire la picioarele Mântuitorului.

Și astfel a devenit nemuritor!

LA RĂSĂRIT E APUSUL

Anton GAGIU

Continuare din numărul trecut

Din volumul „La răsărit e apusul”.
Capitolul VI: „Se schimbă lumea” (15)

În următoarea lună nu am mai avut evenimente de frontieră, poate și pentru faptul că măsurile de la frontieră erau fără precedent întrucât intraseră în linie dreaptă pregătirile pentru Congresul al XIV al unicului partid. Ce însemnau aceste măsuri? Pentru că oameni și mijloace mai multe nu aveam decât cele pe care le aveam de obicei, măsurile suplimentare însemnau „umflarea” orelor de pază pentru militari în termen, iar ofițerii efectuau la misiunii încât uitaseră și familiile de ei. Nu am făcut un calcul, dar un militar în termen efectua și patru sute de ore de pază pe lună, ceea ce însemna o normă mai mult decât dublă. Termenul operativ menționat în documente ca măsură se numea „pază întărită”. Era aproape ca o situație de război, sau premergătoare situației de război. Cui folosea? Nici acum nu pot să-mi dau seama. Pentru că nimeni nu a venit de afară să atace „preparativele” marelui congres, dar se pare că intențiile de ieșire din țară s-au intensificat. Nu se întâmpla aceasta prin zona de responsabilitate a unității pe care o comandam și avem și o explicație: venise toamna, vremea se înăsprise și era nebunie curată să încerci să fugi pe o mare de gradul patru; apoi spre vecinii noștri bulgari nu fugea nimeni că nu avea de ce. Simțeam că se întâmplă ceva, că fierbe continentul citind printre rândurile buletinului informativ pe care-l primeam de la ministerul de externe, evident avea caracter secret de serviciu și deci nu puteai să-l pui în geantă la plecarea acasă. Acolo citeai pe unde a mai fost Gorbaciov și ce a mai spus, ce mai zice și Bush

senior, sau Helmut de la Köln. Chiar dacă zicerile acestora erau selectate sau trunchiate prin efort de gândire identificai țintele viitoare. A venit congresul pe la jumătatea lunii noiembrie. Desigur s-a dat dispoziție pentru măsuri stricte: continuitate la conducere din interior, adică veneai de acasă cu schimburi; s-au intensificat măsurile de pază a frontierei (controlul mijloacelor de control, controlul posturilor) încât în subunități era un permanent du-te-vino și se manipula zilnic zeci de mii de cartușe. A trecut congresul. Tot nu am revenit la normal pentru că se dețineau date și informații că situația din Europa era tensionată. Nu mai era cazul să scormonești prin publicații cu caracter închis pentru că aflai de la radio șanț că în Cehoslovacia a căzut regimul comunist, că în Polonia s-a întâmplat la fel, acum acțiuni similare aveau loc în Ungaria, Bulgaria și în Germania democratică (doar la noi și în Albania nu se întâmpla nimic). Eram în așteptare. Atmosfera era foarte încărcată și expectativa era ca un balon plin cu napalm de la care așteptai din moment în moment să facă... bum. Ne apropiam de jumătatea lunii decembrie și primesc un ordin care suna cam așa: „în data de cincisprezece decembrie la orele nouă în sala de ședințe a... va avea loc întâlnirea cu tovarășul ministru de interne...” Participau toți comandanții de unități și mari unități de la frontieră. Ne întâlneam cu ministrul de interne deși unitățile noastre nu erau trecute la acest minister în acel moment. Atunci? „Probabil dorește să ne cunoască”, mi-am zis. Ce era rău în asta? Treceam de la apărare la interne peste douăzeci de mii de oameni cu arme și bagaje și un ministru responsabil vrea să-și cunoască subordonații. Pe drumul de la orașul

de reședință și până în Capitală mi-au trecut prin minte multe gânduri: de ce nu se desfășoară o astfel de întâlnire într-un loc mai select, nu într-o sală de ședințe obscură într-o clădire de o sută de ani? Poate vrea ministrul să ne arate că nu de festivism îi arde lui acum, ci de ceea ce frământă Europa de la un capăt la altul, dar mai ales în est și ne îndeamnă la... „Las’ că văd eu la ce îndeamnă”, mi-am zis. Am ajuns înaintea cu o oră de începerea activității la comandament. În sala de la etajul doi a comandamentului era adunată toată comanda cu responsabilități la frontieră, cei care veneau de la distanțe mari sosiseră cu o zi înaintea ca nu cumva să fie șifonați la întâlnirea cu tovarășul ministru. Până la începerea propriu-zisă a activității am schimbat impresii cu alți colegi și toți se întrebau: „oare de ce ne-a chemat, ce vrea de la noi că încă nu suntem la ministerul de interne?” Acolo am aflat că în vest trecuse frontiera în țara vecină un cioban cu... o mie de oi, că mai jos cu câțiva zeci de kilometri de locul de producere a acestui eveniment a avut loc un altul mai răsunător, o sportivă celebră trecuse și ea în țara vecină cu încă cinci indivizi. „Așa de... perforați suntem?” mă întrebam în sinea-mi pentru că nu aveam curaj să exprim gândurile cu voce tare.

Unul dintre comandanții cu responsabilități la est, acolo unde noi credeam că aveam un prieten, dincolo de frontieră spunea: „eu am văzut mișcări de trupe dincolo și nu numai atât, chiar și blindate care ocupau anumite aliniamente,” spune el și se împăuna că vine cu astfel de știri pe care nu o mai avea nimeni. „Hai mă Vasile că fabulezi, cum așa?” Îi spune lui Vasile un coleg de același rang cu el de la frontiera de vest. „Nu, nu, chiar așa e, mi-am trimis echipă de cercetare care a stat pe malul râului două zile ca să vadă mișcările, am informat aici prin cifru, mi-a fost teamă să fac altfel”. Veștile pe care le auzeam parcă mă loveau în moalele capului. De săptămâni bune nu mai primeam nici un ordin de la comandament, eram lăsați într-o... tristă așteptare. Doar posturile străine știam că spun adevărul, dar uneori le prindeam tare greu pentru că erau bruiate. Cu o întârziere de zece minute a venit ministrul și s-a instalat direct la masa prezidiului. Pe lângă el tot acolo a mai luat loc șeful nostru de la nivel central și... surpriză, secretarul din comitetul central al partidului care răspundea de problemele speciale, adică armată, interne, servicii secrete și... ce o mai fi fost. Câteva săptămâni mai târziu am aflat că acel ministru fusese doar un... „soldat neinstruit” pentru că așa s-a comportat cu noi în acea zi. Cu alte cuvinte ne-a amenințat că: „vom vedea noi ce pățim, dacă nu vom stabili liniștea la frontiere, că odată cu trecerea noastră la interne trebuie să ne debarasăm de concepțiile retrograde, de suficiență și să instituim ordinea de sus până jos, căci de nu... vom avea de tras”! Mai trebuia să dea cu pantoful în pupitru și se asemăna cu un vestit conducător de la est care făcuse acest lucru tocmai de la tribuna ONU. Când a spus aceste vorbe a cuprins sala cu privirea începând de la șeful nostru cel mare, un colonel brunet pe fața căruia nu se putea distinge paloare sau îngrijorarea și până la un comandant de unitate scund și burdușit care se așezase în ultimul

rând de teamă să nu-l ia cineva la întrebări urmare la ultimele evenimente care avuseseră loc în zona sa de responsabilitate. Ce a urmat apoi m-a lăsat mască. Ministrul a continuat tirada, dar la modul umilitor zicând: „sunteți niște neisprăviți, dacă nu sunteți în stare să puneți ordine la frontieră încât nici pasărea să nu mai treacă. Ori vă faceți datoria, ori plecați!” Am înțeles că era vorba să plecăm după funcții, nu în altă parte, că doar nu putea renunța așa ușor la noi. Pentru că secretarul comitetului central văzuse că ministrul cu clase cât trenul sărise calul, a intervenit și a mai dres el busuiocul, adică a mai îndulcit tonul, am văzut în el omul care trecuse prin școală, prin lume și nu ajunsese om de stat venind de pe pajiștile Buzăului. Ce mai conta ce spune el? Fusesem mobilizați de ministrul semianalfabet. Eu eram tare mobilizat încât în acel moment dacă cineva mi-ar fi spus că are un loc pentru mine la... șaibă acolo mergeam. A doua zi m-am întors la unitate, așa cum eu fusesem „mobilizat” trebuia la rândul meu să-mi mobilizez subordonații. La întoarcere fusesem informat că o comisie de la ministerul de interne se afla prin unități pentru evaluare și trecerea în subordinea acestui minister.

-Foarte bine! spun. Să le punem la dispoziție tot ce ne cer ca treaba să meargă repede și bine.

-Un moment, îmi spune șeful de stat major, pe noi ne lasă mai la urmă, vor merge mai întâi la unitățile mai îndepărtate.

-Și când se preconizează că vor ajunge aici?

-Peste două, trei zile sau mai mult, mi-a spus.

-Adică în jurul datei de douăzeci, am constatat.

-Cam așa, îmi spune șeful de stat major.

-Oricum nu avem ce face. Suntem la dispoziția comisiei, spun.

Apoi am convocat o ședință de conducere pentru a stabili ce acțiuni să întreprindă fiecare compartiment

pentru a fi cât mai bine pregătiți pentru evaluare și trecere la ministerul de interne. Mă simțeam obosit și parcă sfârșit după ultimele săptămâni de încordare. Era data de șaptesprezece decembrie. Am mers mai devreme acasă. Eram singur, familia era plecată din oraș, în comuna natală. Se speriasă efectiv de evenimentele care se derulau cu repeziciune, iar eu am încercat să le pun la adăpost. În satul acela de la poalele munților unde mergeau nu li se putea întâmpla nimic fetelor mele, soției și fiică. Eu trebuia să rămân la datorie. Aveam cinci sute de subordonați cărora trebuia să le port de grijă, peste două sute de kilometri din frontiera țării și ceea ce era poate mai greu de prevăzut în acele zile tulburi, sute de arme și mii de cartușe care nu trebuiau să ajungă pe mâna răufăcătorilor. Moralul subordonaților era bun, chiar dacă aveam și uscături cum veți vedea mai încolo. Am ajuns acasă aproape de ora douăzeci în acea zi. De regulă pe la ora douăzeci și treizeci de minute ascultam „Vocea Americii” postul de radio care mă mai lumina aducându-mi aproape realitatea. Am ascultat un reportaj transmis din Budapesta în care pe bandă erau surprinse zgomotele armelor automate care trăgeau pe străzile Timișoarei, apoi am primit explicații despre ceea ce se întâmpla acolo cu adevărat. A doua zi am văzut că „agenturii străine cu bandele de huligani” erau de vină, nu sistemul, nu regimul despotice al unui tiran. Ceea ce am aflat în acea seară de la „Vocea Americii” m-a pus pe gânduri: „ce fac eu, ce sunt eu, ce se întâmplă?” Erau întrebări care mă frământau și nu-mi dădeau pace. Nu m-a luat somnul. Simțeam cum îmi este cuprins capul de o durere surdă. Ceva mai încolo de miezul nopții a sunat telefonul: „tovarășe căpitan se execută Radu cel Frumos de la ora...” Era alarmă de luptă parțială. Una adevărată, nu de exercițiu, nu o joacă, un antrenament, una care nu avea un sfârșit previzibil. Aveam un sfert de oră să ajung la unitate, am ajuns în opt minute. Am mers la dispecerat, structura permanentă de conducere a pazei frontierei de stat.

Va urma

Critică și alteritate

Elisabeta IOSIF

Continuare din numărul trecut

Elisabeta Iosif și invitatul ei, criticul Marian Nencescu

3. Credeți în ceea ce scrieți sau oferiți cititorilor dv. ?

Se vorbește mult, la noi, despre sinceritatea, imparțialitatea, ori chiar „suveranitatea” actului critic. De parcă noi, criticii, n-am fi, la rândul nostru, tot oameni, supuși, așadar, unor imbolduri personale, sau, mai grav, unor influențe „de grup”. În acest joc necontrolat al confruntărilor profesionale, ca și al orgoliilor scriitoricești, și pe fundalul, deloc confortabil, al „zgomotului de fond” de pe scena literară, se pare că programele „estetice”, sau măcar încercarea de a identifica unele direcții literare, de a da „verdicte”, ori, mai grav, de a stabili ierarhii, devine un „păcat” literar, ce variază între „grav” și „mortal”. Citesc în presa literară, urmăresc (puținele) emisiuni radio-tv de profil, și nu pot decât să constat că, în tot acest „joc”, intervine mereu, ca un clișeu repetat, întrebarea : Cine face aprecierile, cum și pe ce criterii? Există, oare, un principiu superior, suveran, care răzbate din acest amalgam ideatic ce poartă numele generic de critică ? Personal, chiar cu riscul de a fi perceput drept naiv (termenul îmi amintește de o întâmplare din lumea pictorilor, când un artist, fără multă școală s-a dus la

un „maestru”, rugându-l să-l învețe să picteze - Matala n-ai nevoie de dascăl, i-a spus confratele. Nu vezi că esti naiv ? Mândru de apreciere, omul s-a lăudat și altora, la care, unul, mai mucalit, l-a lămurit : - Nu înțelegi că și-a bătut joc de tine? Citește în dicționar și o să vezi ce e un om „naiv” - n.n), continui să cred cu tărie că vocația de critic se asociază și cu un fundament moral. În artă, și prin extindere, în viață, ca și în mediul social, în general, scopul nu este neapărat acela de a te „aranja”, dacă se poate cât mai comod, în fotoliul „celebrității”. Pentru asta există „filtre”, criterii, principii, un întreg sistem de selecție, având la bază principiul moralității. În orice societate „așezată”, vitală este puterea de judecare a celor investiți să exercite acest act, deopotrivă necesar, literar, dar și etic. A judeca o creație artistică după prejudecăți, după prietenii, sau mai grav, după „împrejurări”, este un atentat cultural, fiindcă afectează, viciază, adesea iremediabil, gustul public, și, în final, chiar climatul literar.

Personal, am scris mult, unele texte s-au publicat, altele au rămas în manuscris. Nu m-a interesat întotdeauna soarta lor pentru că a fost o vreme când nu am avut timp de răgaz și reflecție. Multe texte a trebuit să le reconstitui, să le rescriu. Am și acum în lucru (în curs de a-l rescrie) un volum de etnologie urbană, despre (titlul e, desigur, provizoriu, fiind pour les conaisseurs, o parafrază) Duhul sărbătorii, pe care l-am publicat sub formă de serial, cu vreo 15 ani în urmă, într-o revistă de cultură, dar care s-a pierdut odată cu dispariția revistei. Nici măcar manuscrisele mele nu mai sunt ! De aceea, când am adunat cele aproape 500 de pagini ale volumului de critică Cititorul de control (2014), multe „inedite”, dar și altele apărute în publicații efemere, pe unde m-au purtat cărările profesiei, mulți confrăți au rămas surprinși.

Chiar vrei să ne ucizi punându-ne să citim atât ? mi-a reproșat cordial criticul T h e o d o r Codreanu. A urmat, la scurt timp, Bucuria lecturii (2016),

apoi Lecturi cu premeditare (2018), cu totul peste 1000 de pagini tipărite și care au provocat un mare interes mediile literare. Despre cărțile mele au scris, între alții, Theodor Codreanu, acad. Gh. Vlăduțescu, prof. univ. dr. Nicolae Constantinescu, Ștefan Mitroi, Florentin Popescu, Ionel Necula, Emilian Marcu, Passionaria Stoicescu, Adrian Dinu Rachieru, Lucian Gruia ș.a. Totuși am destule texte inedite pe care le țin pentru un volum de critică de întâmpinare, un gen dificil și riscant, câtă vreme debutanții sunt ca ghinda - nu toți ajung stejari!

S-a spus despre mine că aș fi un bun portretist. Recunosc, sunt portretist, dar cu măsură. Când simt că sunt prea exigent, sau că pot să lezez unele orgolii, refac, din proprie inițiativă textele, sau evit să promovez opinii categorice. De regulă, caracterizările de tip portret vin de la sine, din simpla demonstrație a ideilor. Sunt scriitori cu un profil uman și literar distinct, și care nu se pot sustrage de la astfel de caracterizări. Alții sunt mai discreți, lasă publicul să le ghicească firea. În astfel de situații, eu nu insist. În fine, cred că portretul este ținta oricărui demers critic. Orice autor are stilul lui, iar descoperirea trăsăturilor distincte ale creatorului este meseria criticului. Din păcate, sunt și persoane care scriu, adesea chiar foarte mult, fără să întrunească și minima condiție de a fi originali. În astfel de situații evident că ratez portretul, fiindcă adesea el chiar îi lipsește celui ce se crede chemat la

MARIAN NENCESCU

condiția de autor. E, dacă vreți, o problema de morala profesională.

Când am plecat din presă, nu bănuiam cât de curând voi reveni. Iată ce s-a întâmplat: am început organizarea unui mare Festival național al școlilor cu profil profesional, constând în întreceri muzicale, sportive și literare. Am scris regulamentele, am stabilit, cu câțiva specialiști, criteriile de jurizare. Atunci mi-a venit ideea să scot și un Ziar de Festival. Cum cel care propune devine, automat, și responsabil cu realizarea, am căutat o modalitate practică de a-l tipări, sub egida unui ziar consacrat. Am apelat la o publicație din Gorj, Meridian, care mi-a dat girul cu condiția să scot și un album Brîncuși. Lucrurile se cam complicaseră. Am pregătit în avans cinci ediții ale ziarului, scriind cam totul, editorialele, alocuțiunile de deschidere, chiar și...impresiile. Aveam experiența presei, când adesea plecai pe teren cu reportajul scris pe jumătate. Mai aveam, scrise tot de mine, și cuvintele de salut ale confratilor. Lipseau pozele, clasamentele, mulțumirile, felicitările, dar ele se puteau scrie și pe timpul competiției. Am plecat câteva zile la Brașov și am stat lângă un „puști” care a tehnoredactat tot textul, folosind computerul unei tipografii particulare, pusă la dispoziție, prin bunăvoință, de un confrate. Atunci, la mijocul anilor 90, nu știam multe despre tehnoredactarea computerizată și nici măcar nu aveam propriul calculator. Lucrurile au mers totuși bine, am mai învățat și eu câte ceva, mai „furând meseria”, cum se spune, mai greșind, apoi am repetat isprava câțiva ani la rând, până când mi-a venit ideea să scot propriul ziar. Am găsit înțelegere la o școală din Câmpina, care m-a lăsat pe mine să fac demersurile ca să obțin ISSN-ul. Tot eu am ales și titlul, Minerva, tot cu gândul la filosofie, dar și pentru că era între puținele titluri care nu fuseseră adjudecate. Era pe atunci obiceiul să fie înscrise în Registrul presei nume de publicații care apoi nu mai apăreau, sau pe care cei care le reținuseră le vindeau cu oarece profit. Norocul

meu că nu și-a dorit nimeni o revistă cu numele Minerva! Altfel așa fi pățit și eu ca și cei de la Saeculum, care, puși în fața faptului de a exista două reviste cu același nume, una la Sibiu și alta la Focșani, au ales să-i mai adauge un Pro- înaintea titlului. Am scos, așadar, suplimentele Minervei însă, doar pentru puțin timp, căci s-a schimbat garnitura politică și am fost trimis o vreme... la munca de jos, adică tot la tipărit și editat ziare și cărți, dar cu bani mai puțini, și evident, de pe o poziție administrativă mai mică. Între timp, Minerva și-a continuat existența și nu mică mi-a fost mirarea să primesc un exemplar, tipărit pe hârtie de lux, la un Târg de carte. Ce ți-e și cu presa asta! Trimis deci să fac cărți, pentru că aveam și ceva timp la dispoziție și, oricum, Planul editorial îl făceam tot eu, am început să scriu seria de cărți profesionale despre care v-am spus, care nu erau nici manuale, nici ghiduri propriuzise, ci cărți adevărate, de știința comunicării, deghizate în îndrumare profesionale. Chiar am avut probleme cu un șef care se considera „specialist” în comunicare și care m-a întrebat, superior, citind titlul meu Comunicarea prin cultură și identitatea organizațională, anume - Unde este „comunicarea?”. Înăuntrul, i-am spus și cred că l-am încuiat. S-a răzbunat mai târziu, când am propus să trecem pe fiecare titlu de carte logoul Editurii : O carte este o victorie a spiritului. De cine e asta? Ce să-i spun ? De mine ! Ți bați joc ? Ți interzic această lozică, care nu e nici măcar adevărată Cum adică o victorie a spiritului ? Uite-așa ! Și așa a rămas, ba chiar a fost preluată, anonim, pe net, făcând și ceva valuri. Ți da folclor urban, autentic !

În opinia mea, dincolo de opțiunile estetice, criticul este, fundamental, un „judecător”, iar o judecată critică, odată formulată, îți poartă pecetea. Dincolo de cazul particular, când un critic este și creator de sistem estetic, actul critic, în sine, este o demonstrație de interpretare și aplicare, creativă, a legilor generale ale esteticii, întărită pe un suport moral. Din păcate mai există la noi și o altă

categorie de critici, cei care cred că au o „misiune”. Îi ascuți, pe ici pe colo, pe la reuniuni, cenacluri ori serate, cum „construiesc ipoteze”, doar pentru a-și da lor înșiși dreptate. Unde este, așadar, „cheia” actului critic? Orice exces, orice încercare de a rupe lanțul de credibilitate între autor și public, este un eșec al actului critic. Și, în fond, de ce am risca, forțând soarta operei de artă, să-i dăm, a posteriori, alt destin? Rămân la opinia că un critic „de încredere” nu scrie pentru un public anume, pentru un grup ori o confrerie de scriitori, ci pentru că e convins de „dreptatea” demersului său. Așa scriu eu, și îmi imaginez că exact asta așteaptă de la mine publicul care mă citește.

4. Răspundeți, așadar, întrebărilor și gustului publicului, sau vă bazați, exclusiv pe „valoarea” textelor recenzate?

„Valoarea” subsistă exclusiv ca un aspect particular al scrisului. Tot ce mă însuflețește și îmi animă „vocea interioară”, de care vorbea și Immanuel Kant, rămâne conștiința scrisului. Deși am adunat în ultimii ani carte după carte (cu timpul „pasiunea” scrisului se instituționalizează, inevitabil) rămân la opinia că instanța supremă, cea care ne dirijează judecățile și ne rânduiește acțiunile, potrivit cu firea noastră, este conștiința critică, singura unitate de măsură ce ne ferește de „urâciosul” egoism. La judecata istoriei, nu există criterii „estetice” infailibile, orice judecată categorială valabilă fiind cea formulată în concordanță cu propriul sistem moral. „Dușmanul” criticului, nu este nici timpul, și nici adversarii literari, ci este trădarea propriei conștiințe. De aceea, avem critici buni și critici „divini”, cei care, urmând o chemare, nevăzută, dau glas durerii și emoției, plăcerii și bucuriei, eliberând fărăma de catharsis din opera de artă.

Am scris și o carte despre condiția filosofică a basmului (Timp și mit în basmul tradițional). În opinia mea, basmele moderne au un autor, chiar atunci când, din modestie sau din alte motive, autorul se ascunde sub vălul

anonimatului. În aceste condiții, modelul ontologic, cu alte cuvinte sâmburele natural de înțelepciune, cuprins în operă, diferă de la autor la autor, și redă, în bună măsură, nivelul de înțelegere a lumii la care acesta a ajuns. Alegând spre analiză basmul Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, am plecat inclusiv și de la premiza că Petre Ispirescu a introdus, deliberat, în ecuație, o temă literară ce aparține mai puțin folclorului, cât creației culte, respectiv interpretarea fenomenului nemuririi. Cum problema este în egală măsură antropologică, filosofică dar și ezoterică, m-am limitat în a o trata strict filosofic, utilizând mijloacele meta-filosofiei, adică am lucrat prin analogie. Cum filosofia propriu-zisă lucrează cu concepte gramaticalizate, m-am folosit de unele concepte cuprinse în textele de bază ale materiei și am căutat, în măsura în care am sesizat fenomenul, să descopăr aspectul general uman al aspirației spre nemurire. Așadar, nemurirea este o iluzie, chiar filosofică, dacă vreți, a ființei umane, nu și o posibilitate reală de împlinire. Nemurirea este imposibilă atât conceptual, cât și fizic. Este exact ce a constatat și comunicat lumii, prin basmul omonim, Petre Ispirescu. Este dacă vreți, un mit, dar cu rădăcini în firea omenească.

În altă ordine de idei, cel mai bun demers publicistic original din ultimii ani, și mai ales, subliniez, total independent față de sectorul public ori privat, este că am ajuns, împreună cu prietenul și partenerul meu literar, Firiță Carp, la cel de-al șaselea an de apariție neîntreruptă, cu revista *Detektiv Literar*, asta în condițiile în care ne-am propus să apărem trimestrial. Scopul declarat atât în primul editorial, scris de Firiță Carp, cât și cel din discuțiile cu autorii și colaboratorii, a fost acela de a oferi scriitorilor găzduți de noi deplină independență publicistică, cu condiția ca expresia literară să se păstreze în limitele decenței. Spre bucuria noastră, popularitatea revistei *Detektiv Literar* este în creștere. M-am convins de acest adevăr din

contactele avute cu numerosi confrăți, la fel de interesați în a promova o presă culturală, care să fie cât mai puțin legată de interese conjuncturale sau clientelare. În acest sens, chiar mi-am propus să militez în cadrul UZPR, pentru înființarea unei Filiale a presei culturale și literare, de la noi. Din fericire pentru mine nu sunt la prima inițiativă de acest gen. Am condus, cum v-am mai spus, timp de trei ani, *Monitorul cultural-educativ*, singura revistă de tip academic din instituțiile centrale ale statului. La fel, am mai condus Biblioteca Bucureștilor, urmându-i în funcție unui „monstru sacru” al literelor române, regretatul poet Ion Horea. Ca un făcut, la debarcarea mea au contribuit, în ambele situații, tot niste confrăți. Se adeverește opinia că autorii români sunt, de regulă, cei mai orgolioși oameni. De data asta, sper să nu am aceeași soartă. Mă bazez pe partenerul cu care am pornit la drum, dar și pe experiența căpătată anterior.

În opinia mea, scrisul, în esență actul critic, ce poartă în sine binele și frumosul, este luminos. Am trăit adesea bucuria de a primi aprecieri de la persoane pentru care literatura, fenomenul cultural în general, reprezintă preocupări ocazionale, incidentale. Dacă, în aceste condiții, textele mele au adus o rază de lumină, au încălzit sufletele, îmi e de ajuns. Asta pentru că, în orice act artistic călăuzit de focul adevărului, este o fărâma de Dumnezeu. Dincolo de „știința literară”, am scris întotdeauna animat de bună-credință. E un mod simplu de a mă feri de eroare. Asta pentru că, fără să fie neapărat adevăr, principiul sincerității nu este nici minciună, nici duplicitate. Literar vorbind, adevărul e veșnic. În *Antigona*, Sofocle spunea, lapidar: „Nimeni nu știe de unde vin legile, ele sunt veșnice”. Același lucru e valabil și în literatură. Suntem educați (oare, mai suntem?) de familie, de școală, de societate, să credem în faptele bune, în virtuți și în valori. Omul e desăvârșirea propriei persoane, iar în acest scenariu social criticul (ideal vorbind) este investit cu rolul „dreptului judecător”. Fără pretenția

că am schimbat semnificativ percepția despre critica literară, pot spune că am abordat fenomenul literar, științele comunicării în general, preponderent din perspectivă estetică, fapt ce mi-a creat, din start, un oarecare avantaj. Cel mai mult m-au atras, însă, considerațiile pe teme de etno-folcloristică și sper ca una din viitoarele mele cărți să abordeze exclusiv acest teritoriu, din păcate destul de neexplorat din zona culturii de tip urban, sub zodia căreia evoluăm cu toții. Este, dacă vreți, latura „scenică” a unui ascet de bibliotecă. De regulă, nu ne alegem nici destinul și nici nu putem anticipa încercările vieții, dar ne putem croi soarta. Nu întâmplător, clasicii vorbeau de educație, paideia, în sensul cel mai larg. Am avut șansa unei minți bune, moștenire de la strămoșii mei, țărani munteni, din care provin, care mi-a permis să studiez, să mă perfecționez.

Sunt adeptul ideii că arta este universal valabilă, că ea poate fi înțeleasă și comunicată public printr-un sistem relativ unitar de termeni. În aceste condiții, primul care pierde atunci când nu deține bagajul de cunoștințe necesar evaluării cu propriile metode, este cititorul, descurajat de ofertă și derutat de o critică adesea partizană sau, în cel mai rău caz, scrisă inabil. În loc să rămână la postura de cititori de control, mulți lideri de opinie se avântă, ei înșiși, în volute sofistice spectaculoase, ilizibile sau incompreensibile pentru cititorul neavizat. De aici, impresia de exces ideatic, de „abureală” critică. Nu cu amăgeli, nu cu ocolișuri, cu „momeli”, ori cu parale își face criticul datoria, ci din conștiință și cu spaima că, peste noi, este o „cumpănă” și mai mare, este Timpul care ne cerne opiniile și judecățile. Scriu, așadar pentru mine, pentru „sufletul” meu plâpând, dar și pentru cei care mai cred în aceste valori. Dacă am ceva pe suflet o spun răspicat, căci oricând, și în orice colț al lumii, mai sunt prieteni, apropiați, confrăți care cred că a-l cunoaște și zugrăvi pe Celălalt, pe scriitor și creator, înseamnă a te cunoaște pe tine, a te transfigura estetic și moral.

„ZADARNICELE CHINURI ALE DRAGOSTEI” de SHAKESPEARE la TEATRUL BULANDRA din BUCUREȘTI

Magdalena BRĂTESCU

O piesă regizată de Andrei Șerban este o tentație irezistibilă pentru iubitorii de teatru, mai ales în zilele noastre când lui Shakespeare i se caută subînțelesuri adaptate contemporaneității. „Love's labour's lost” este una dintre lucrările dramatice de început ale marelui Will, scrisă prin 1595-1596, deci în perioada în care a realizat totuși capodopere precum „Romeo și Julieta”, sau comedia „Cum vă place”. Cu aceasta din urmă având în comun scena de „teatru în teatru” din ultimul act care însă aici e departe de a provoca râsul...

„Zadarnicele chinuri ale dragostei” s-a montat rar chiar și în Anglia. Amintesc Royal Shakespeare Company (1965) cu Glenda Jackson și Timothy West, tot acolo din nou în 2014, la National Theatre (1968) în regia lui Laurence Olivier și la Shakespeare's Globe Theatre (2009).

Tema piesei se referă la redirectionarea pasiunilor trupești, a apetitului sexual bărbătesc înspre faimă și onoare, prin post, studiu intensiv și reducerea orelor de somn. Femeia fiind declarată periculoasă pentru masculinitate și intelect!

Textul obscur, din punctul de vedere al formei, a fost considerat de criticii literari ca unul dintre cele mai spirituale ale dramaturgului englez grație jocurilor de cuvinte sofisticate, calambururilor, referințelor literare și parodiilor subtile ale poeticii epocii. Deci un umor erudit, greu accesibil publicului modern.

Un spectacol în altă limbă decât engleza presupune o excelentă traducere care să amuze. Pe scena Teatrului Bulandra (Grădina Icoanei) ea este realizată de Horia Gârbea și Lucia Verona. Spectacolul, în adaptarea liberă a Danielei Dima, are totuși o durată resimțită de două ore și jumătate. Am remarcat doar folosirea amuzantului apelativ „Tărtăcuță” și eliminarea a două personaje, Nathaniel și Holofernes. Și mi-a plăcut ideea lui Andrei Șerban de a-i lăsa pe actori să recite și să cânte în engleză, vezi interludiile muzicale „Cucul și bufnița” și cele dansante „There is no business like show business”, sau „I'am in heaven”.

Subiectul se referă la un grup masculin compus din Ferdinand, regele Navarrei (George Ivașcu) și cei trei curteni ai săi, Berowne (Șerban Pavlu), Longaville (Alin State) și Du Maine (Lucian Ifrim). Toți semnează o declarație de castitate pe trei ani, bravură pusă la grea încercare de sosirea Prințesei Franței (Ioana Anastasia

Anton) însoțită de trei doamne de companie, Rosaline (excelenta Alexandra Fasolă), Maria (Maria Vâslan) și Katherine (Silvana Negruțiu). Vizita are ca scop tratative legate de cedarea drepturilor asupra provinciei Aquitania.

Dar, cei patru bărbați se îndrăgostesc nebunește de cele patru femei, le trimit scrisori

și le dedică melancolice și înflăcărâte poezii. Pe scenă mai apare un trio amoroș, țărani Tărtăcuță (Cătălin Babliuc) și Juaquinetta (tot Maria Vâslan, foarte sexy în furou de crepsaten și fără sutien) curtată de emfaticul spaniol Don Adriano de Armado (Constantin Dogioiu, cu alură, accent, credibilitate și haz). În plus, și efectiv în plus, Boyet (Catinca Maria Nistor) și Molie (Adela Bengescu) în travesti. De obicei în teatrul elisabetan rolurile de femei erau jucate de bărbați și nu invers. Dar având în vedere că piesa demonstrează superioritatea femeilor care dejoacă naivele manipulații masculine, treacă!

În zadar deci! Jurămintele sunt încălcate și amorul se consumă într-o scenă orgiastică. Definitiv seduși, în final bărbații vor fi abandonați de doamnele care se reîntorc în Franța impunându-le ca pedeapsă un an de singurătate, munci agricole și distrarea bolnavilor incurabili.

Modernitatea montării începe cu decorul (Octavian Nicolai) din panouri de lemn și tablă acoperite de graffiti, bannere „interzis femeilor”, pictograme și pancarte tăiate cu „x”. Și un funcțional copac scorbușos. Continuă cu costumele moderne (Edita Lupea) de dandies hipsters, pantofi de sport, bermude, ciorapi multicolori. În scenele carnavalesce, farsa burlescă e comic susținută vestimentar prin caftanele rusești cu cușme de blană și „petites robes noires” cu mănuși lungi flătând senzual corpul femeilor. Reușite deasemenea costumele eroilor romani și Yehuda Maccabeul.

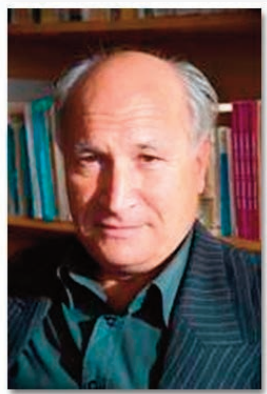
Mi-au plăcut leitmotivul muzical, dramatica romanță spaniolă de Caetano Velose, interludiile dansante street, kickboxing, rap și mai ales lighting design-ul feeric, pete de lumină, scene în roșu, mov intens și fosforescență.

Un puzzle amoroș, zadarnic de chinuitor...

O POEZIE DELICATĂ*

Corin BIANU

O dispoziție lirică indubitabilă îl caracterizează pe brăileanul Alexandru Ene. El scrie o poezie delicată, sensibilă și impresionantă prin acuratețe. La finalul cărții *Drumul către amintiri**, cuprinzând poezii, epigrame și fabule, analiza numai a versurilor lirice ne dezvăluie caracteristica definitorie pentru toată creația lui, aume dorul, prezent sau

subsumat în numeroase ipostaze.

Se disting câteva teme principale: dragostea față de perechea conjugală, atașamentul față de anotimpuri și elementele naturii, nostalgia față de copilăria trecută uneori sub forma meditației lirice asupra condiției umane, iubirea față de țară și pământul ei. Poezia lui Alexandru Ene este generată de trăiri nobile, sincere, nu e tulburată de incertitudini, regrete sau gânduri rele, ea se înscrie în ceea ce numim arta madrigalului, iubita nu trebuie să sufere nici măcar după moartea poetului. „Eu, când te-am sărutat pe deget, sărutul s-a făcut inel (...), sărutul pe frunte, lauri s-a făcut” (Enigma fericirii); în vis m-ai sărutat și visul a devenit frumos, ne-am plimbat în Carul Mare, Mic, pe drumul luminat de stele (Ce vis frumos); în gândul tău ce azi e-n sărbătoare, iubire pentru mine am găsit, te întâmpin cu un gând, mesager de dragoste (...) pentru gândurile noastre-n sărbătoare și pomul fericirii a-nflorit (Gânduri de iubire); îți dăruiesc flori, ți-aș da și luna cu stelele, ești zână, ești printre flori ca o crăiasă, mă bucur azi că-i sărbătoare, de ziua ta te împodobesc, te îmbrățișez și îți urez mulți ani de viață (De ziua ta, iubito); azi și acum dorul și a mea simțire sunt presărate cu parfum de flori și de iubire, ești înger ce-mi luminează calea ca o stea, să-mi dăruiești fericirea – să-i dăruiesc fericirea, pentru iubire nu e niciodată prea târziu, de ziua ta să iau ce-i mai frumos în Univers, să-ți fac o salbă (Cânt pentru ziua ta); de-o fi să mor iubito, să-mi dai cu mine un stol de porumbei să-mi arate calea în cer, eu de acolo îți trimit o veste bună, să aflu că n-ai suferit prea mult după moartea mea (Rugă).

Comparativ cu aceste versuri memorabile cu imagini

poetice proaspete și originale, care se referă la iubită, celelalte înregistrează o oarecare scădere a imaginației poetice, tonul devine mai detașat, imagistica e din recuzita obișnuită a poeziei, amintind pe alocuri de un Șt. O. Iosif (ceea ce înseamnă totuși, o remarcă pozitivă): Dar ce vrei tu natură? Natura îi provoacă insomnii, virtuțile naturii se salvează sub mâna lui Iisus; „vino anotimp frumos (primăvara), ești speranța dorurilor noastre, ne îmbraci în straie noi” hai vino să izgonești iarna, să așterni covor de flori – un fel de pastel palid, lipsit de culoare (Odă primăverii); A venit toamna – versuri a la Șt. O. Iosif și în continuare; Odă toamnei – „a venit o scumpă doamnă, bine ai venit pe-al nostru plai mioritic”; Cântare iernii – cuvinte obișnuite într-o o odă Elogiul anotimpurilor: „elogiez cât pot de tare primăvara, vara, toamna, iarna” – fără originalitate vizibilă; figuri de stil mai proaspete întâlnim în Darurile iernii – „Ninge pe tot satul, ceru-i plumbuit, cu beteală nouă, brazii s-au gătit.”

Maidanul cu amintiri – copilăria poetului, amintiri despre scene din copilărie – „ce n-aș da să vin acum pe același drum”, tonul e cam detașat, calea e frecventă, generală. În Omul – univers trecător e un „fragment de materie pedepsit să fie trecător” (optimist și pesimist); în Clepsidra vieții – omul e predestinat la naștere și măsurat în fapte, să ne grăbim încet – definirea ipostazelor omenești este interesantă și se reține. Poetul nu se dezmințe nici în această ipostază, nu e un încrâncenat ori nemulțumit de propriul eu, el ar dori „un altfel de a fi, mai simplu, dar pe care să-l pot ști, cu trimitere tonică pentru urmași (Dorință). Întâlnim și aici, dar mai rar, originalități interesante, precum „speranță în tăcerea amorfă” (Așteptarea momentului);

doar gândul cu puterea lui dă povață celor cu idei în suferință, gândul e preocupat de a se uni cu alt gând spre a rămâne îngândurat, joc de cuvinte ingenios (Doar gândul); o pledoarie de armonie politică a stângii cu dreapta – mărșăluind (metaforic) spre stânga cu dreptul înainte (De ce stânga, de ce dreapta?); „fericirea e uneori o haină pe care nu știm să o îmbrăcăm” (Mirajul fericirii)

La poeziile despre patrie și pământul natal, tensiunea lirică și imaginația poetică urcă iarăși la cote distincte, originale: Cânt pentru țara mea – „cânt România în versuri românești, reamintind istoria (unică) în versuri – ca alt fel drum către amintiri; Dor de satul meu – Pe malul Buzăului învolburat, satul e pentru poet „ca un mac în lan” de s-ar întoarce, ar planta acasă „pomul fericirii”, să-i înflorească dragostea de sat; Erou necunoscut – luptătorul pe frontul invizibil este un erou necunoscut, dar eficient pentru conaționali și vizibil prin efectele trudei sale neștiute.

În ansamblu, imaginile poetice frumoase, gingașe, practicate de poet puținele în versuri care sunt, îl arată

→ Continuare în pag. 19

ULTIMUL DECENIU DE VIAȚĂ A LUI EMINESCU ÎNTR-O NOUĂ VIZIUNE

Mihai CIMPOI

Profesorul Dumitru Copilu-Copillin, stăruitor preocupat de universalitatea lui Eminescu prin traduceri și evaluări critice în spațiul românesc și peste hotare, prin aplicarea tuturor grilelor criteriilor acesteia, investighează acum atât unele aspecte noi puțin cercetate ale receptării operei sale (primele traduceri în limba germană, italiană, franceză, engleză;

unele dimensiuni ale imaginarului mitopo(i)etic, precum ar fi melancolia și așa-zisul „pesimism”, limbajul; noi traduceri și ecourile lor în publicații editate în germană, italiană, franceză, engleză, rusă, maghiară, majoritatea prezente în publicațiile internaționale sau naționale din 10 țări, europene și SUA.

Revelatoare sunt referințele și panoramarea acestora într-o imagine sintetică, care constituie latura originală și valoarea de pionierat exegetic eminescologic: aflăm, de exemplu, că este înalt apreciată „cultura estetică” elevată a poetului, „formele pline de melodie”, „originalitatea lor națională”, „puternica formă a frumosului”, iar „în curentul romantic al epocii – poezia «Melancolie» – ar configura o categorie estetică distinctă: Melancolia”.

O altă notă absolut nouă a perspectivei exegetice propusă de profesorul Copilu-Copillin este trecerea în revistă a transpunerilor muzicale și plastice a poeziilor traduse și a ecourilor lor în marile centre culturale ale lumii (Viena, Berlin, Leipzig, Basel, New York ș.a.). Este un bun prilej de a demonstra „armonia și muzicalitatea” operei eminesciene, însemn indiscutabil al universalității.

Contribuții esențiale ne aduce investigația documentară a vieții și activității poetului în timpul „boli”, în special a reacțiilor care au avut loc în lume. Odată cu informarea privind situația poetului, care a fost făcută la 28 septembrie 1883 la Congresul „Asociației Literare Internaționale” a scriitorilor (fondată de Victor Hugo), are loc ceea ce autorul denumește ascensiunea europeană fulminantă a receptării și cunoașterii operei poetice eminesciene.

Sunt prezentate, într-o largă sinteză documentară, evenimentele cele mai importante ale timpului, „scenariul” din 28 iunie 1883, urmărit în detalii, reacțiile agențiilor de presă despre „înnnebunirea subită” și „izolarea într-un ospiciu”, modul tratamentului, perioadele în care și-a revenit, actul urmăririi sale politice (interdicția de a publica). Urmează o amplă reconstituire a descoperirilor arhivistice din România și din alte țări, a modului „legendării” nebuniei, a momentelor semnificative, precum Congresul internațional de psiholingvistică de la Milano din 2012 și clarificarea de către Academia Română, în 2015, a adevărului despre maladia poetului [concluzia: „Sunt greșite atât diagnosticul, cât și tratamentul”].

Studiul domnului profesor Dumitru Copilu-Copillin este meritoriu, reintroducându-ne printr-o solidă documentare și o profundă analiză a evenimentelor și ecourile pe care le-a avut opera și „boala” poetului în întreaga lume. Eminescologia s-a îmbogățit, evident, cu o contribuție exegetică originală.

→ Continuare din pag. 18

ca bijutier al cuvântului. Lirica din „Drumul către amintiri” e caracterizată, cum spuneam mai înainte, de sentimentul dorului față de mediul înconjurător și oamenii lui, trecut, prezent, imprimându-i valoare individuală. Toate poeziile sunt datate, amintesc deci câte un eveniment, o ocazie deosebită, sunt poezii pentru zile de sărbătoare, sărbătorești, festive, declanșate de situații izolate, datarea lor scăzându-le din valoare, deoarece dezvăluie o fragmentare a fluxului liric, izbucnirea conjuncturală a lui și nu poate decât să ne dea păreri de rău pentru harul poetului, care s-ar fi putut dedica cu o continuitate mai pronunțată poeziei.

Piesa care dă titlul cărții – Drumul către amintiri – e aleasă inspirat, exprimă substanța ei: sunt trubadur, aș vrea să întorc timpul înapoi, omu-i ca o carte, pe care uneori n-o mai citim, aș vrea să-ntorc privirea spre bucuria vieții povestită, să mă-ntâlnesc (astfel) cu

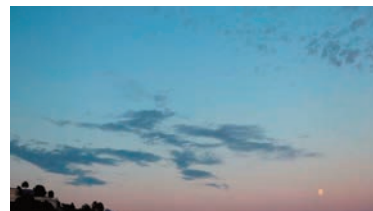
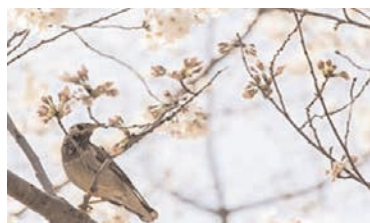
fericirea. În subsidiar, Dar dacă, totuși – „s-ar cuveni să scriu despre zgomotul clipelor, sensul privirilor, frumusețea zâmbetului, neliniștea gândului, despre tot ce-i în realitate, despre tot ce înseamnă poezie” elucidează în mod personal întreaga taină a creației sale, o caracterizează și o scuză: „dacă neîmplinirea/ Nu poate fi fatalitate, / De ce nu poate fi și poezia / O parte di n Eternitate?”

Poeziile din această carte ar fi putut alcătui singure o plachetă cu personalitate proprie, fără fabule sau epigrame, care ar fi trebuit publicate separat, dar această modalitate de a le aduce în fața publicului nu le scade cu nimic valoarea, ele caracterizează un poet stăpân pe uneltele sale și pe teritoriul liric asumat.

* Alexandru Ene, *Drumul către amintiri*, Editura Lucas, Brăila, 2016

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

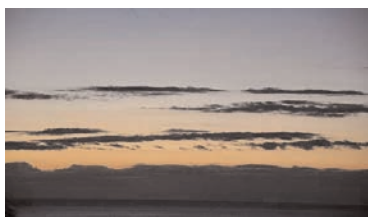

Zile care vor veni

La vremea străzilor pustii,
cu trecători purtând măști medicale,
poate-ai să vezi un stârc trecându-și
tălpile
prin apa vreunui lac și porumbei,
mierle sau vrăbiuțe
ciripind în văzduh,
semănând voioșie în orișicare suflet.
Bruma va face-atunci loc soarelui
iar îndoiala, preschimbată în nădejde,
îți va îngădui un gând: „E cert, vin
zilele mai bune.“

Pinelopi Ntountoulaki, Grecia

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Tainele pădurii

31
Negru din negru
și-n negru, alt negru
despicat de fulger.
Se desface marea
izbind spuma albă
de coasta falezei
de care visurile
ar vrea să se desprindă.

Clara Janés, Spania

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Heralzii negri

Suntem supuși în viață la biruinți atât
de dureroase... Nu știu eu!
Cu ură prăvălite, cad peste noi
lovituri de la însuși Dumnezeu,
iar tulburarea se adună în lacul fără
fund al sufletului ... Nu știu eu!

Puține sunt, dar sunt... Întunecate
brazde sapă-n obrazul cel mai diafan,
în umărul cel mai puternic. În chip de
bidivii sălbatici, de cruzi năvălitori,
de heralzi negri, ne taie calea,
prezicând sfârșitul.

Prăbușit în abis, Hristosul sufletului
cată zadarnic după a sa blândă
menire, curmată de-un destin necruțător:
Pocnind aidoma cojilor crăpate,
de pâine arsă, uitată în cuptor,
plesnesc pedepse sângeroase
deasupra tuturor.

Iar omul... biet... sărman! Privirea
și-o întoarce și speriat tresare,
simțind
o nevăzută palmă pe umăr; tot ce-a
trăit până acum se-adună în
căutătura lui smintită, alimentând un
heleşteu plin-ochi de vini neispășite.

Suntem supuși în viață la biruinți atât
de dureroase... Nu știu eu!

Cesar Vallejo, Peru (1892 – 1938)

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Așteaptă-mă

Așteaptă-mă, timpule, prea repede
galopezi.

așteaptă-mă-n paginile interminabilei
biografii chinuite,
în acel magazin de cărți rare, în apele
sălbatei inimi.

Așteaptă să vin, deghizat în strai
magistral.

Înfășoară-ți ochii la loc, redeschide-i
apoi

în vidul acela, mai grandios decât
viața,

mai citește-l o dată pe Rumi,
clarvăzătoare furnică înțeleaptă,
dă-i voie, gândurile să ți le-nfășoare
pe-o roată a norocului,
părerile, lasă-l să și le piardă printre-
ale tale credințe.

Așteaptă-mă, ca să poți să-mi pătrunzi
tăcerea profundă.

Din vremea copilăriei port cu mine
mereu

dorința nestinsă de a nu fi avut
nicio inimă.

SULTAN CATTO, Turcia/SUA

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Eminescu

*One morning
God woke up in a good mood and full of joy!
He locked up the wind and tempest in the pantry,
Chased away the clouds
Switched the power off for the lightning
He stopped the earthquakes
And extinguished the fires from under volcanoes!*

*That day
Was not a day to make impostors
False prophets
Mercenaries
Terrorists
Executioners...*

*That day
God needed peace and quiet
The time came to impart
Trades to the Romanians!*

*So, he made Brancuși a stone-mason
Năstase - a tennis player
Vlaicu - a flyer
Grigorescu - a painter*

*Enescu - musician
Hagi - a football-player.*

*He did not forget about Mrs. Alsan
Or about Miss. Comaneci...
He did not forget about anybody!
He worked to the end of the day
To make everybody happy!*

*Towards the evening,
In the glimmering light of the stars
In order to declare his work finished
He created the poet,
He made Eminescu!*

Eminescu

*Într-o dimineață,
Dumnezeu s-a sculat vesel și binedispus!
A închis vântul și stihiiile în cămară,
a alungat norii,
a scos din priză fulgerele,
a oprit cutremurele și valurile
și a stins focul sub cazanele vulcanilor!*

*În ziua aceea
nu se făceau impostori,
nici falși profeți,*

*nici mercenari...
nici teroriști,
nici călăi...*

*În ziua aceea
Dumnezeu avea nevoie
De liniște și pace!
Venise vremea să împartă
meseriile la români!*

*Pe Brâncuși l-a făcut pietrar,
pe Țiriac, jucător de tenis,
pe Vlaicu, zburător,
pe Grigorescu, zugrav,
pe Enescu, muzicant,
pe Hagi, fotbalist.*

*N-a uitat-o nici pe doamna Aslan,
nici pe domnișoara Comănești...
N-a uitat pe nimeni!
A tot lucrat până la sfârșitul zilei,
ca să-i mulțumească pe toți!*

*Spre seară,
la lumina lămpilor,
pentru a-și desăvârși lucrarea,
a creat poetul,
pe Eminescu!*

Translated by Daniel Ioniță

**Caiet
de școlar**

**Ion Teodor
PALADE**

n-avem ce

*neutru, spațiul neutru,
nelocalizat geografic,
nepresat
în nimicul disponibil,
este ca și cum,
este pentru că este,
este pentru că "asta este";
cu voce scăzută,
irezistibil,
presupus fără dicție.*

la umbra cerului

*eram mărișor; iar ploaia,
de fiecare caldă primăvară,
îmi îmbiba, generoasă, teneșii verzi,
în apă tulbure, pudrată
cu puhoi de nisip,
care-mi rănea, meticulos,
înguste intervale dintre degetele
de la picioare;
bunica-mi fierbea ciorapii,
îndelung îngălați,
într-o oală mare, de pământ,
trei sferturi cu leșie,
unde aburi, de rozmarin și
levănțică,
plămuiu să-mi mângâie, de-a doua zi,
gleznele fragile,*

*în dansul discret al visului
numit copilărie.*

basin

*a fost odată
un om, un om difuz...,
care nu știa nimic,
și privind pietrele,
toate pietrele,
care tac și... tac,
mereu,
a scos la lumină,
din milioane de penumbre,
o singură vibrație:
a învățat să ierte,
mereu.*

Poezia între feminitate și clasicitate

Aureliu GOCI

Mă grăbesc să afirm de la început că, dincolo de deosebirile structurale și temele specifice, poezia feminină afirmă o identitate proprie și distincțiile sale inconfundabile fac din ea o poezie adevărată și complexă, prin dominante specifice.

Ca trăsături generale, o estompare a fundalului social, o restrângere selectivă a universului imaginar, o resemnificare a proiectelor morale, o temperare a proiectelor vizionare și uneori chiar absența perspectivei cosmogonice și a atitudinilor viitoriste acordă specificitate poeziei feminine. E mai puțină utopie și nu sunt escaladări sarcastice, ceea ce îmbrățișează realitatea într-o empatie care modifică datele iubirii pământești și credința în Dumnezeu. Bărbații sunt grandilocvenți și încifrați în exprimarea sentimentului, pe când doamnele sunt mai reținute. Poezia, însă, feminină sau masculină, rămâne poezie în distincțiile structurale.

Este o evidență faptul că de secole există o poezie tipic feminină, lucru care se mai poate dovedi prin prezența și accentuarea unei virilități pragmatice, existentă în creația unor nume celebre ale poeziei românești.

„Sexul slab” constituie, de obicei, subiectul poeziei masculine, pe când tema fundamentală a poeziei feminine este iubirea într-o perspectivă care nu exclude particularizarea identitară a unui TU marital, imperativ. Există, iubirea tragică și înalt tensională a cuplurilor refractare normelor și înțelegerii convenționale – și exemplele sunt acum cunoscute, de la cea mai tristă poveste de iubire dintre Romeo și Julieta, sau iubiri așezate, calme, raționale precum aceea din Canțonierul lui Petrarca, pe care George Călinescu o numește – nu fără o anume dreptate – „dragoste de oameni bătrâni”, ceremonială, plină de atenții și reverență.

S-ar putea spune că poezia e vocația originară a

Claudiei Voiculescu, și lirismul ei a rămas o constantă tipologică, indiferent de meandrele biografice și diversele angajări profesionale. Singura frontieră semnificativă, biografică, a fost trecerea identitară de la debutanta Claudia Ilie, la Claudia Voiculescu, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

În ceea ce mă privește, de la 15-16 ani sunt „contemporan” cu Claudia Voiculescu, cunoscându-ne atunci la marele cenaclu „Bacovia”, condus de Agatha Grigorescu Bacovia și Gabriel Bacovia. Eu veneam din Rahova, ea venea din Ferentari în celebrul cenaclu de pe strada „11 iunie” unde am văzut pentru prima oară scriitori adevărați, dar care nu semănau deloc cu cei de la televizor.

Înainte de a adopta rondelul, poezia Claudiei Voiculescu afirma armonie și echilibru, o clasicitate structurală, printr-o poezie a conștientizării actelor existențiale, fără mari elanuri și cu moderate proiecții în imaginar. De pe atunci deci, afirma un ideal de clasicitate, particularizat ca o vedere dinlăuntrul ființei umane: autoarea nu încerca inovații riscante sau experimente stridente – cum se mai practica în anii '70 ai secolului trecut, și în felul acesta și-a construit o voce proprie, originală

Poezia devine o clepsidră a conștiinței pe o memorie dinamică aflată mereu la bază, care însă trebuie activată de anumiți stimuli din imediatitate, cum sunt apele Senei, echivalente cu fluxul amintirilor din burgul natal. Astfel, într-un singur rondel, autoarea speculează asupra ideii de timp – „răstimp”, „supratimp” – asociată cu imaginea valurilor sau a stolurilor: „... Și toate ajung la un mal/ – Jocuri acelu răstimp –/ Iar gând și zbor ca-n timp regal,/ Se repată-n supratimp// Stol după stol, val după val...” (107) Stol după stol

De fapt, întreaga „viermuială” a lumii se reduce la inutile „migrări” și sterile „căutări”... De aceea ipostazele, sentimentele abstracte sau numai abstrase din eflorescența lumii concrete țin de un registru foarte divers, dar imaginabil: „Eu pot să fiu o alinare/ Sau tristă zi sub cer noros/ Sau doar o gravă întrebare/ Sub cornul unui melc fricos...// Mai pot să fiu o-nfiorare/ Sau vânt sălbatic, volburos;/ În tristă zi, sub cer noros,/ Eu pot să fiu alinare...// Sau pot să fiu abandonare,/ Murmur de seară, aburos,/ Și dor durut, mir și mirare/ Sau vin răcoritor, brumos,/ Cinstit la ceas de alinare...” (114 Pot să fiu o alinare...)

Există un fior religios, discret și profund, care marchează atitudinile umane foarte diverse și contradictorii, adică respectând complexitatea conștiinței: „Aș vrea să nu plec de tot,/ Doamne, dacă

se mai poate.../ Pe sub al meu feribot/ Sunt mărire secate./ Pâinea-i sfințită-n chivot,/ Câmpiile semăcate.../ Aș vrea să nu plec de tot,/ Doamne, dacă se mai poate.../ Dăm de uși ferecate,/ De lupi cu sânge pe bot/ Apele-s poluate/ De un alt străin Vizi-Goth.../ Aș vrea să nu plec de tot... (115 Dăm de uși ferecate)

Și acest poem construiește, din irizări semantice rare, o stare umană de trăire poetică, un fel de, cum zice Claudia Voiculescu, „melancolie murmurată”, „fată de poeme”, „zeiță în singurătate”. Oricum, autoarea suprapune un fel de dragoste busuioacă și o „iubire cu aldine”

O poetă importantă, însă discretă, frecventând fără insistență cercurile generației '70, cu un mănunchi de personalități care strălucesc atât prin comparația cu epoca generație '60 cât și cu textualista generație '80. Însă generațiile acestea decenale sunt prea rapide și prea restrânse ca să definească un moment literar reprezentativ.

Poeta a ajuns la o simplitate remarcabilă, capabilă de complexe nuclee de semnificație, într-o cursivitate, limpezime și muzicalitate strălucitoare. În același timp, poeta nu ezită să-și asume un rol ordonator în lumea tristă și dezorientată, la „sfârșit de secol trist și gol”

Claudia Voiculescu este o reprezentantă de frunte a generației '70, alături de Cleopatra Lorințiu, Grete Tartler, Elena Ștefănescu, Ileana Mălăncioiu și alte câteva nume pe care nu le mai menționez aici. Debutantă încă din adolescență, a rămas fidelă unui ideal poetic de clasicitate și reverență față de marea tradiție a preciziei românești.

Consecventă cu poezia, autoarea, totuși, a publicat destul de rar și s-a implicat sporadic în acțiunile Uniunii Scriitorilor. Cu toate acestea, trebuie remarcată colaborarea sa intensă la diferite publicații literare prestigioase și faptul că întreaga sa creație s-a bucurat de apreciere, cât timp a primit un număr important de premii și distincții. A practicat o poezie de socializare intensivă, ofertantă pentru o diversitate de tipuri de receptori, adică pentru o audiență maximă, dar a rămas fidelă unui ideal de clasicitate.

Claudia Voiculescu a scris insistent rondeluri, de-a lungul întregii sale cariere literare, dar acum au fost adunate într-o antologie tematică. Textele provin din volumele: Rondelul orei fermecate (Ed. Insert, București, 1994), Nimic pentru vamă (Ed. Helicon, Timișoara, 1997), Arzând anotimpuri (Ed. Helicon, Timișoara, 1998), Dintr-o iubire (Ed. Signata, Timișoara, 2001), Șansa suferinței (Ed. Muzeul Literaturii române, București, 2006), Sudul târziu (Ed. Vremea, București, 2008), Poezii (Ed. Ideea Europeană, 2011), Trepte-n adânc (Ed. Tracus Arte, 2014), cât și din cele nepublicate în volum până-n prezent. Cele peste 300 rondeluri au o remarcabilă unitate de tonalitate și o semnificație convergentă,

reconstruind meditativ semnificația clară și candoarea pierdută a postmodernității.

Trebuie adăugat că despre poezia Claudiei Voiculescu au scris nume mari ale literaturii contemporane dintre care enumăr: Cezar Baltag, C.D. Zeletin, Henri Zalis, Pan. M. Vizirescu, Tudor George, Radu Cârnci, Gheorghe Grigurcu, dar și mulți dintre colegii săi de generație '70.

Autoarea s-a integrat nu numai generației sale șaptezeciste, dar s-a cuprins într-un mod performant și în literatura epocii sale ca un autor pentru care, dintre lucrurile umane, nimic nu e mai presus de poezie. Volumul de față deține un parfum subtil, provenit de la lirismul de înaltă calitate pe care poeta și l-a însușit și perfecționat de-a lungul întregii sale cariere literare.

Excesiv, răbduriul poet

Cezar IVĂNESCU

„Tot timpul, Ion Iancu Vale și-a trăit și își trăiește viața aventuros până la capăt, fără sfială... Sfială a arătat numai în fața literei scrise și în fața propriului destin literar...”

Dacă ar fi dat buzna în literatură, probabil ar fi avut astăzi și el un raft de cărți tipărite...

Dar n-a fost să fie așa... Până și scrisoarea de recomandare pe care i-o scrisese eminentul prozator, Mircea Simionescu în 1983, a ajuns la mine abia anul acesta...

Manuscrisul pe care-l am în față, poartă înscris pe copertă anul 1988 și cu toate acestea, în opinia mea, nu a fost nevoie să-i schimbe nici o virgulă. El probează că Ion Iancu Vale este un poet excepțional, ale cărui poeme pot înfrunta timpul...

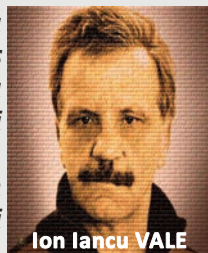
Scriind deopotrivă în vers alb și în vers clasic, Ion Iancu Vale este un poet original și puternic, revolta existențială, fiind surdinizată, de o tandrețe copleșitoare mergând până la sentimentalism.

Se pot cita poeme cu adevărat antologice din această carte de debut întârziat („Lupii la mare”), preferăm însă să-i avansăm, prezumtivului lector o sugestie de lectură:

Oriunde ar deschide cartea va descoperi cu încântare același ton de adresare directă și percutantă, convingătoare...

Aceasta este doar o carte a unui poet redutabil care a ezitat prea mult să-și înscrie numele pe o carte, Ion Iancu Vale, excesivul cheltuitor de existență dramatică, excesiv răbduriul poet.”

1 noiembrie 1997

SONETE

Sabina MĂDUȚA

M-am resemnat cu greu

M-am resemnat cu greu, cu îndârjire,
Cu buze strânse-am refuzat otrava,
Zbătându-mă din greu cu-mpotrivire
Nevrând să-i gust durerii slava.

Plesnită aspru peste ochi și gură
Înfrântă de opreliști fără număr,
M-am prăvălit, nemernică făptură,
Căzută în genunchi, fără să murmur!

Acum merg liniștită ca asinul
Nainte, înapoi cum vrea Stăpânul,
Mi-e caldă suferința ca o soră

Nu se-ntrevede drum în depărtare,
Ascunsă-i deocamdată orice zare,
Mă las vârtelului stârnit de horă!

În marea de cuvinte

Un tânăr Inorog zburdă-n vâlcele
Pădurile, câmpiile sunt bete,
Eu după el mă iau cu dor, cu sete,
Dând bice repezi, versurilor mele.

Cu torsul lui de-un alb imaculat
Apare și dispăre dintre fagi
Cu cornul și cu ochii lui cei dragi
Vreau să-l momesc la mine în palat.

Dar libertatea lui nu se înjugă
Ca frâul de cuvinte să-l ajungă,
Mi-ar trebui o viață să-l vânez,

Însă nici viața nu-i atât de lungă,
Rămâne numai Crezul meu în Crez,
În marea de cuvinte când plonjez!

Ce foc aprinzi cu argintul din peniță

Motto:

...Și umbră în tot locul, de tine-alături sunt,
Căci umbra e ecoul luminii pe pământ.
(V. Voiculescu - Sonetul 41)

Ce foc aprinzi cu-argintul din peniță!
O viață dac-aș arde e puțin,
Să mă pătrund de nobila ta viață,
Să mă pătrund de nobilul tău chin.

Ca Solveig, dăruită cu credință
Pe puntea aruncată de destin,
Renasc din coasta ta ca o ființă
De-aceleași întrebări să suferim.

Nu-s temerile pentru noi măsură,
Nici lumea n-are clasice tipare,
Pendulă între dragoste și ură
Stă numai Timpul nemilos. Tresare,

El, care leagă și dezleagă totul;
Nemijlocit, stăpânul și despotul.

Chiar mi-a fost dat?

Chiar mi-a fost dat să le trăiesc pe toate,
Cruci peste cruci, golgote, laț de ștreang?
Cerescul și Lumescul sunt aproape
Nedespărțite precum Ying de Yang.

Chiar trebuie să trăiesc pân-la capăt,
Fără-ndurare, fără vreo ieșire?
Pe drumuri fără-ntoarceri iarăși scapăt
Deși, e scris în inima-mi iubire!

Doar când citesc și scriu, atunci îmi vine
Pergrinând pe mări și prin sahare
Să zbor ca pasărea în depărtare...

Dar dintr-un pat cu gratii lângă mine
Se-aude plânsul mamei „au, mă doare”!
-Ca săgetată mă dau jos din soare!

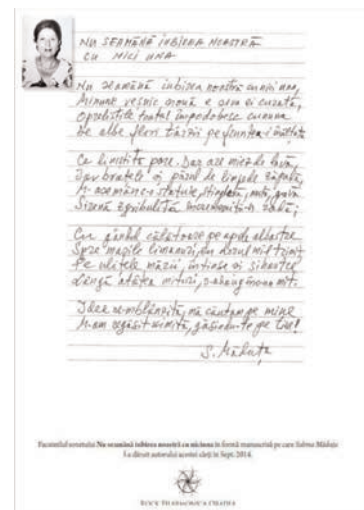
Sonetul

Sonetul, un vitraliu, cu lumini filtrate
Cerneluri vechi, și-ades îmbietoare,
Iubiri pasionale rămase făr-de moarte
Care trimite barzii pe culmi amețitoare.

Fără să vrei îi recunoști prestața,
Adie din catrene parfumurile fine
Unor apuse vremuri, salvat de eleganța
Cuvintelor zbucnind, din foile veline.

L-a început cu tâlc Messer Petrarca
Urmat apoi de genii pe măsură,
Noi ne îngrămădim să-i umplem Arca.

Acesta e Sonetul, Un nobil cavalier
Un personaj de mare anvergură
Învăluit în mantia-i de propriul mister!

MUSTANG, MUSTANG, MUSTANG

Alexandrina TULICS

Se auzea motorul atelajului care de data asta era înfundat ca semn că era încărcat.

- Aici descarcă?! Unde își cumpăraseră nu demult casa ce și-au dorit-o să n-o mai schimbe până la bătrânețe?

Motorul era mai aproape de poarta metalică ce-și rula rulmenții leneși pe care-i asemăn cu papucii mamei plecate demult în lumini. Se aude cum se deschid obloanele, se trage trapa și un zgomet nemaiauzit mă face să tresar. Mă întorc doar puțin și privirea mi se întâlnește cu a unui mustang, ce călca sigur pe sine, ca și când ar fi coborât și în alte dăți. Mă privește iscoditor cu ochi ageri și curioși.

- Ne-am întâlnit!

Amândoi aveam privirile ațintite spre a cerceta cine este gazda și cine-i noul venit. Nu a tresărit când a fost scos afară, nici când era ușor împins spre grajdul curat cu hrana proaspătă. S-a oprit înaintea să intre, a iscălit de trei ori cu copita din față a piciorului drept, apoi s-a oprit uitându-se în ochii mei, parcă spunându-mi;

-Fără tine nu intru!

M-am apropiat mirată și plăcut emotionată, de vietatea ce-mi stătea în față, care conștientiza că eu sunt aceea care-i va răsfăța frumusețea privirii, mângâia coama, peria spinarea și îl va bate pe spate ca semn de încurajare.

Mi-am întins mâna să-i mângâi urechile, s-a scuturat scurt și electricizat, întinzându-și botul umed și cald în palma ce repede mi-o găsise, stând așa, respirând profund câteva clipe... I-am lăsat plăcerea să-mi adulmece căușul palmei în care respira din ce în ce mai relaxat, ce părea a fi efectul unui medicament ce-l liniștea...

M-am întors să-i fac loc, dar nu s-a atins de mâncare... Scuturându-și gâtul lung și părul care-i tremura, se-ntoarse spre mine, căutându-mi palma, aranjând-o cu botul să se facă căușul în care

respirase... I-am ținut preț de câteva minute botul în palmă, iar cu cealaltă îl mângâiam, asigurându-l că totul va fi bine.

Se liniști fără a mai tremura din corp și începu să necheze sunete de eliberare. Își întoarse capul dând de câteva ori din el mulțumitor și iscăli cu copita piciorului drept din față, ceva ce sunt sigură că el credea că înțelege. L-am mângâiat, vorbit încet, frumos cât mai aproape de urechi în timp ce-i pieptănam cu palma gâtul puternic fără urmă de căpăstru. Așa am stat în prima zi, iar seara înainte de culcare, m-am tot uitat pe fereastra ce ducea spre grajdul noului meu suflet-prieten.

Diminețile erau răsfăț pentru amândoi! Primele fuioare de fân și cănila cu orz, erau dezmiardate de cântece și cuvintele așteptate. Era răsfăț să-l hrănesc, să-i perii coama, ce tresărea la fiecare perie. Apoi... ieșeam la locul ce-l făcea să zburde, dând ocoale, sărind, alergând printre copaci ca un viteaz care voia să-și asigure fericirea ce-i ieșea pe nări atunci când începea să necheze scurt, apoi lung și sacadat...

Uitam de ger și-l așteptam până se întorcea, îmi căuta mâna, o făcea căuș, se oprea să-mi respire dragul. Așa au trecut luni de prietenie cu ritualul ținut cu strictețe și recompensa sărutului palmei, mulțumiri...

*

Au venit în curte niște domni care l-au privit admirativ, l-au măsurat din ochi pricepuți și l-au convins pe cel care-l adusese să-l transporte la concursuri, fiind un exemplar frumos, puternic și cu identitate pură. Mi-au tremurat instantaneu câteva lacrimi, l-am mângâiat, s-a lăsat periat, și-a nechezat partitura, a semnat cu copita din față a piciorului drept, a urcat în atelaj fără să fie tras sau împins. S-a oprit înaintea de a intra, a nechezat lung, asigurându-mă că se va întoarce. Sunetul scos semăna cu: „Mustang, Mustang, Mustang!”. Era liber!

CARTEA SUIȘULUI SPRE BUCURIE

Valentin MARICA

Despre minunea care se arată tuturor, prin praznicul praznicelor, și înnoirea firii prin răscumpărarea din păcat aduce mărtuirii cartea lui **Menuț Maximinian, *Poveștile Paștelui. Tradiții vii din Ținutul Bistrița-Năsăud***, apărută

la Editura „Lumea credinței”. Este, credem, reverb la „Potecile de dor” sau „Munci și zile în Ținutul Bistriței și Năsăudului”, nădăjduiri ale lui Menuț Maximinian întru înveșnicirea rosturilor și înțelesurilor satului românesc. Etnologul, poetul și publicistul se reîntoarce prin trasee bibliografice și memorii afective, în necuprinsul și cuprinsul satului, pe când acesta se repovestește în ceea ce Preacuviosul Părinte Arsenie Boca numea o dragoste mai mare ca viața, Lumina Învierii.

Autorul își paginează cartea în crescendo, începând cu vestirea Învierii prin Duminica Floriilor sau a Stălpărilor, îngemănarea Cerului și Pământului în Săptămâna Patimilor, detaliind ideea de „centru” al credinței creștine ortodoxe prin Duminica Paștilor, apoi slujbele Bisericii, cu totul deosebite, începând cu Săptămâna Luminată, până la Înălțare, curat timp ca omul să împlinească îndemnul Sfântului Apostol Pavel din Întâia Epistolă către Corinteni: Să fiți frământătură nouă! Căci în țesătura documentarului și, deopotrivă, a povestirii, făptura prăznuiește, întărindu-se în slava Celui trecut prin piatra pecetluită, aflând că pântecul iadului e sfârtecat, de unde revărsarea bucuriei. ***Poveștile Paștelui. Tradiții vii din Ținutul Bistriței -Năsăud*** este cartea suișului spre bucurie.

Deschizând porțile prin care intră Împăratul slavei, omul, în albăstrimea satului, simte îndumnezeirea sa, devenind parte activă a spiritului creștin adevărat prin unirea cu Dumnezeu; unirea mai presus de minte, spunea teologul Dumitru Stăniloae. În Cuvântul înainte, de binecuvântare, al Părintelui Episcop Macarie Drăgoi al Europei de Nord apare, ca generic, unirea mai presus de minte, prin obiceiul Podul. După liturghie și agapa pascală,

fetele și nevestele tinere formează un lanț de perechi, ridicându-și mâinile deasupra capului, simbolizând podul sub care trec în uimire și bucurie alte perechi, ca spre o nuntă a lumilor, a unirii omului cu oamenii și împărăția lui Dumnezeu, înconjurând biserica înainte de Vecernia Paștilor. Astfel, satul așează Sărbătoarea Învierii în neînterupt dumnezeiesc, în mirosul veșniciei (cum ar spune Ioan Alexandru), în grija pentru sămânță și rod, în dreapta rânduială prin care își cinstește casele, cărările, cuptorul, holda și iarba. Menuț Maximinian argumentează acest fel de a fi al Ținutului Bistrița-Năsăud prin manifestările vii în chiar ziua noastră, așezându-i la scenă deschisă pe cei care și-au făcut din iscusință, neîncruntare, omenie, răbdare și rugăciune straie de eternitate, coborând în adâncuri, acolo unde șipotul, el a rămas...

Menuț Maximinian este cercetătorul și povestitorul. Cunoaște, întemeiat, forme străvechi ale culturii noastre populare, mitologii, obiceiuri, datini și credințe, modele tradiționale ale vieții obștești, parcurge numeroase monografii ale satelor (artere culturale de identitate națională), în același timp dezvăluind arhiva propriului suflet și aura amintirilor, copilăria și casa părintească, la fel efectele interviului direct cu păstrătorii credinței și ai tradițiilor. De aici naturalitatea și atractivitatea scrierii. Bunăoară, dă rigoare comentariului prin textul evanghelic, parabolă, introspecție, apel la scrieri onto-teologice și autori consacrați, dar consunând pagina, aievea, cu fluxul povestirii, al relatărilor afective. Imaginea smochinului neroditor sau a celor zece fecioare pregătite sau nepregătite de întâlnirea cu Mirele Ceresc, Taina Sfântului Maslu, cele douăsprezece evanghelii cu patimile lui Isus sunt actualizate ca suport sacru stării de echilibru în care omul intră prin Sărbătoarea Învierii, prin legătura pe care o are, acum, cu „lumina lumii”. Așadar, *Poveștile Paștilor* sunt scrise cu slovă liturgică, dar și cu mărturia preaplinului de viață și frumusețea pură a gestului de întâmpinare a Învierii, încorporând aceeași sfințenie pe care o au deniile, bunăoară: scăldatul ritualic pentru a seca bolile, focurile cu plante magice, pregătirea hainelor noi, cum se împistresc ouăle la Sălcuța, Fiad, Corvinești, Agrieș, Cușma, Josenii Bârgăului sau cum se face pasca la Ocnița, Chiuza și Hordou, însoțind catapetesmele gândului primenitor: *Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiati!*

Menuț Maximinian

MIHAI MERTICARU - UN RISIPITOR DE ENERGII LIRICE

Delia MUNTEAN

Sunt aproape opt veacuri de când, în Sicilia, Giacomo da Lentini, notar cu îndeletniciri artistice, făcea schimb de sonete cu starețul Tivoli, iubitor și el de poezie. Practica, un fel de modă în cercurile literare ale vremii, era cunoscută sub denumirea de tenzone, cuvânt provenit din occitanul *tenso* („duel”, „tracțiune”). Ea fusese împrumutată de la trubadurii provenșali și presupunea o discuție în versuri, pe teme amoroase, între doi poeți sau între un poet și o entitate imaginară, fiecare exprimându-și poziția prin mijloace retorice cât mai rafinate.

La noi, cele dintâi sonete au fost tipărite în iunie 1829 în „Curierul românesc” al lui Ion Heliade Rădulescu (București) și în „Albina românească” (Iași), condusă de Gheorghe Asachi.

Cum a evoluat această specie literară în Europa și în țara noastră, dar mai ales care sunt rigorile compunerii unei astfel de creații putem afla din preambulul lui Mihai Merticaru – poet, eseist și gazetar, născut la 20 iunie 1938 în satul Bețești, comuna Rădu, județul Neamț – la cel mai recent volum al său de versuri, *Vis și abis* (Editura Mușatinia, Roman, 2018).

Nu intenționăm să zăbovim asupra paginilor respective, așezate sub titlul *Sonetul* – regele poeziei, ci să arătăm, cu plăcută surprindere, că, în ciuda

vechimii și a încorsetărilor formale, în pofida schimbărilor de mentalitate și a tendinței actuale de a obține totul cât mai repede și cu mai puțină investiție de efort, categoria lirică amintită este încă în lucrare. Își păstrează aproape la fel de proaspete delicatețea și sprinteneala trubadurești, încântându-ne și astăzi prin melodicitate. Dacă stărnim un picuț definiția inițială, putem afirma că și acum sună bine această melodie scurtă. De-abia un ton, un sunet mic. Un sonnetto (cântecel).

Un tenzone, discret retro, ne propune și Mihai Merticaru – unul dintre adepții fideli ai sonetului – în volumul de față. Partenerii convocați la duel, nu neapărat toți sonetiști (Sapho, Ovidiu, Saadi, Li Tai Pe, Pierre de Ronsard, Omar Khayyam, Dante Alighieri, Francesco Petrarca, William Shakespeare, Alexandr Pușkin ș.a., iar pe teren românesc: Mihai Eminescu, Nicolae Dabija, Theodor Damian), își exprimă poziția în motto-ul textelor, urmând ca poetul nemțean să-și etaleze propriile argumente legate de tematica aleasă, mizând atât pe backgroundul cultural, cât și pe experiența personală.

Sunt puse la bătaie tehnici mai mult ori mai puțin subtile de exprimare a ideii, în registre emoționale și lingvistice dintre cele mai diverse. La ordinea zilei se află femeia și problema amoroasă (Sonetul ochilor tăi, Sonetul unei povești, Sonetul unui portret, Sonetul unui dar, Sonetul tămăduirii, Sonetul regretelor, Sonetul lui Eros ș.a.), însă întâlnim o serie de linkuri ce vizează condiția creatorului (Sonetul unei pasiuni, Sonetul poetului urgisit, Sonetul muzei ambițioase, Sonetul unui timonier, Sonetul creatorului), timpul (Sonetul copilăriei, Sonetul satului natal, Sonetul tinereții), moartea (Sonet bacovian, Sonetul compensației, Sonetul despărțirii, Sonet-testament),

politica și societatea vremii (Sonetul țaranului român, Sonetul bărbăției, Sonetul decăderii, Sonetul românului).

Speculațiile pe marginea acestor teme poartă trubadurul de la biologic la spiritual, de la relaxare la tensiune. De la vis la abis. Atari tendințe (false opoziții) se articulează într-un ansamblu imaginativ amprentat de subiectivitate, poetul fiind regăsibil – în egală măsură – ca autor, regizor, actor, sufleur, spectator sau comentator. Sunt tot atâtea funcții ale celui care (se) visează, activate într-o misterioasă pendulare între conștient și inconștient.

Ipostazele lirice implicate trădează luminile și umbrele identității auctoriale, fluxurile și refluxurile propriului destin, dorințele (împlinite sau refulate), acomodarea cu vremile, anxietatea provocată de trecere. Rolurile acestea capătă așadar încărcătură emoțională, convertindu-se în modalități de comunicare cu sinele. Visul construit împreună pălește treptat, alunecă spre abis, un fel de punct terminus, o „șireată umbră” (Sonetul unui stoic) către care se îndreaptă inexorabil și ființa poetului: „Dinspre prezent înspre eternitate, / Unde cea brună mireasă mă cheamă // Monstruoasa tăcere să n-o detest, / Miezul cuvântului cu aldine / Să mă soarbă, că-n zadar e vreun protest. // (Nu-mi rămâne decât să privesc spre

vest) / Acum, nimic nu mai vreau pentru mine / Doar clipa și cupa să-mi fie pline!” (Sonetul compensației).

Volumul se deschide cu o coroană însumând, conform rețetei, un număr strict de texte care dezvoltă același subiect. În cazul de față, autorul renunță la sonetul-maestru, poem menit a încheia coroana, format din primele stihuri ale celor dinainte. Intitulată Parisul (în 14 sonete), compoziția echivalează cu un vis dirijat, în care simbolurile gravitează în jurul unui singur nucleu: cetatea pariziană. Sonetele, precum episoadele unei reverii prelungite, comunică între ele printr-o rețea de imagini ce prefigurează ascensiunea, respectiv decăderea, cu întregul lor cortegiu de semnificații. Așadar, Parisul „cu-o mie de ispite te îmbie” și tot el „te ucide și te-nvie” (I). Este „cui de nebunie și tinerețe” (II), depozitar al unor valori de cultură și civilizație străvechi („Aici și-o piatră poate să ne-nvețe” – II; „Pe pâine, aici artă se întinde” – XII). „Vicleanul” Paris seduce prin „miraje și drog” (IV), întruchipând aspirația dintotdeauna a artiștilor Evropei: „Armonie, grație și lumină, / Sculptură, muzică și poezie / Cu genialitate se îmbină” (XIII). Aici trubadurul întâlnește scriitori români autoexilați (Emil Cioran, Eugène Ionesco, Mircea Eliade) și-l vizitează pe Constantin Brâncuși – cel care a-nvățat „pietre și lemne să zboare” (VIII) – în atelierul său, unde e îmbiat „c-un pahar de zaibăr și dor” (idem). În utopia pariziană, aproape fiecare persoană visată dezvoltă conotații speciale pentru autorul visului, îl descătușează și îi transferă din energia proprie, stimulându-i astfel puterea creatoare.

CITAT. În ceea ce privește sonetele de dragoste, abordarea și recuzita se situează în prelungirea Cântării Cântărilor („Pajiști de vis sunt dorurile tale, / Zâmbetu-ți înmugurește-o livadă [...] / Buzele, dulceață de petale // De trandafir” – Sonetul unui dar; sau: „Din glasul său, albinele strâng miere” – Sonet pentru ateii) și a liricii curteneste, fără să respingă atitudini și comportamente mai apropiate de vremurile actuale („N-ai cântit că-i distrată și confuză, / Că vrea zorzoane

și alte tinichele, / Ai primit-o cu bune și cu rele, / Aprinsul jar, nu-l bănuiai sub spuză” (Sonetul unei muze). Dimensiunea confesivă, declarațiile înflăcărâte, dulcegăriile alternează cu umorul, cu ludicul și oralitatea: „Ți-aruncă făclia privirii blânde, / Te zădărește cu cei doi lupi hap-sâni, / Te răscolește, te scoate din țâțâni” (Sonet pentru ateii); sau: „Iubita-mi [...] / Nu conținește-un pic să mă provoace. / Ca să-și atingă suprema-i dorință, / De la o vreme e tot mai locvace, // Un spin în inimă mereu îmi coace, / A auzit, scumpetea de ființă, / Că arta se naște din suferință” (Sonetul muzei ambițioase).

Ca și la Dante, Petrarca, Eminescu ori Voiculescu – dintre poeții cu care se află în tenzone –, în lirica lui Mihai Merticaru, discursul erotic se împletește adesea cu cel despre creație. Femeia și poezia, când nu își revendică vreuna din ele întâietatea (femeia – în Sonetul unui portret: „De când mă știu, te zugrăvesc întruna, / Că mi-am epuizat trusa de culori / Ca să-ți surprind toată gama de lucori / De ieri, de azi și dintotdeauna”; poezia – în Sonetul unei pasiuni: „Am ars pe-al tău altar în ape stinse, / Urcând pe Golgota tot înainte, / Noptile, ți le-am ținut mereu aprinse, // La picioare ți le-am depus învinse, / Iar, drept răsplată, tu, fată cuminte, / M-ai răstignit pe-o cruce de cuvinte”), pot face casă bună împreună („Duiosi, ochii tăi, tainice străfulgerări, / Izvoare perpetue de poeme, / Sortiți să pună punct vieții-mi boeme, / Hoinarul să-l adune de pe trei cărări” – Sonetul tămăduirii). Se mai întâmplă ca nehotărârea sau capriciile dumneai să zgândărească sensibilitatea și răbdarea partenerului-artist. În atari situații, se face apel – mai în glumă, mai în serios – la argumentul suprem: refuzul de a-i da iubitei sens cultural („Nemângâiat sunt îndestul de viață, / Cu-a ta tăcere, de ce mă biciuești? / Cât mă mai lași să rățesc prin ceață? // Hai nu mai fi așa de sugubeață! / Un sincer răspuns, trebuie să-mi găsești, / Altfel, ieși-vei din cartea-mi de povești!” – Sonetul unei propuneri).

Pe măsură ce ne apropiem de finalul volumului, portativul tematic preferat

se îmbogățește cu meditația asupra trecerii, iar cuvintele încep să doară. Destrămarea ființei și a iluziilor („Doineste iarna în trupul ostenit, / Se-nclină fruntea înaltă spre glie, / Din cer, ți se mai dă doar o felie, / Sufletul, de regrete, ți-e troienit” (Sonetul despărțirii), neputința încetării timpului, mesajele mai mult ori mai puțin codificate dinspre celălalt tărâm („Secat mi-e izvorul cu apă vie, / De trei zile, o pasăre mă-ngână, / Eu am să plec, tu să mă ții de mână!” – Sonetul finitudinii) activează din partea lectorului un registru emoțional diferit de cel exploatat anterior. El este însă temperat de seninătatea cu care eul își privește asfințitul, dar mai ales de speranța că, prin moștenirea lirică încredințată urmașilor, nu va dispărea definitiv („Așa pași-voi într-o lume nouă / Cu picioarele spălate în rouă. / Sonetele le las pe toate vouă” – Sonet-testament).

Din punct de vedere prozodic, remarcăm ineditul unor rime (să nu uităm că acestea erau cândva colorate altfel decât celelalte cuvinte ale sonetelor), datorat asocierii cuvintelor românești cu cele străine (senine/aldine/ al fine; melodie/feerie/ sine die; de-amore/ Tagore; Versailles/ fără grai), așezării în corelație a unor părți de vorbire diferite (seduși/ Brâncuși; nu cer/Molière; transpiră/ hetairă; lună/ împreună; dar că/ se-ncarcă; îndurare/oare/moare; lumină/ genuină/ se-mbină), inversiunii (mon amour/ Eiffel Tour) sau jocului de cuvinte (hap-sâni/ țâțâni/amâni).

Considerăm că avem de-a face cu un creator care și-a găsit drumul personal. Mihai Merticaru se dovedește un poet stăpân pe uneltele sale, de altfel îndelung exersate – dacă ținem seama de bogata producție publicistică și editorială. Cât despre ținuta versurilor, ea a fost recunoscută până acum de numeroase premii, atribuite în țară și în străinătate.

Duelul ideatic cu marii sonetiști ai lumii are toate șansele – zicem noi – să atragă amatorii de dialog cultural sau nostalgicii mai vechiului amour courtois și după ce poetul se va hotărî să plece la rendez-vous cu neantul. Acolo unde „totul e de prisos” (Ana Ahmatova).

Postumitatea lui Marin Sorescu

Livia CIUPERCĂ

„Las lumea să se-ntâmple
fără mine / Să ia direcția pe
care-o vrea”, rostește
înădușit, Marin Sorescu, fin
cunoscător al sufletului
țaranului român, căruia-i
transferă, prin vocea
auctorială credibilitate. O
credibilitate fundamentată

pe o realitate istorico-socială, învăluită în maramă
ficțională, cu aură lirică, conform mentalității noastre
ancestrale, cu acea credință neaoșă, nealterată, într-
atât de înaltă, încât sufletele trăitoare pe acest
pământ, să triumfe, încoronate cu steaua suferinței.
Doar nădejdea, credința și iubirea în Dumnezeu l-au
ajutat pe Român să-noate în vârtejurile vieții. Așa,
precum glăsuiește și Poetul: „Mereu mai rău,
mergând mereu spre bine / Atâtea catastrofe poartă-
n ea / Ah! Zilele ca niște ghilotine / În urmă tot
asemeni vor cădea”.

Nu-i deloc simplu să cobori în inima alor tăi, să
dezghioci, membrană cu membrană, fir încâlcit al
unor împovărătoare, umile și înnegurate vremi!

Și totuși, cu durere, scriitorul Marin Sorescu
(29.02.1936 – 8.12.1996) se supune unei voințe
lăuntrice, convins fiind că, peste decenii, seminția din
care face parte se va deștepta. Așa s-a conturat
romanul Japița. Sensul conotativ al acestui cuvânt îl
vom înțelege încă de la primele pagini ale romanului.
Termenul transpare doar o singură dată, ca un
corolar, „Vremea asta, perioada asta, înțelegi, e o
japiță”!, cu năduf, în rostirea lui Jenică, alter ego-ul
prozatorului.

De la zămislirea romanului au trecut peste trei
decenii. Un embrion al proiectatului roman Omul de
zăpadă (din perioada 1978-1987), finalizat, după
1990. Marin Sorescu nu a avut șansa să-și pipăie
cartea proaspăt ieșită de sub teasc, și nici bucuria
confruntării cu aprecierile confrăților sau cititorilor

săi fideli. Acest roman va
apărea, postum, abia în
1999, sub îngrijirea Mihaelei
Constantinescu și a Virginiei
Sorescu.

Să ne întrebăm de ce
scriitorul a balansat între
„Omul de zăpadă” și „Japița”,
titluri-cheie? Două talere ale
balanței: puritatea și mizeria. Însă, oglinda timpului
evocat este cea a japiței! Cele trei părți ale romanului
fundamentează trei mari etape existențiale, numai că
incipitul și desinitul se-nvăluie – cu o tristețe
asumată.

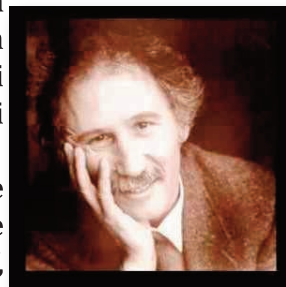
Intrăm în atmosfera unei familii de țărani, cu fii
dornici să învețe carte, într-o iluminare; un grup de
tineri, rubedenii apropiate, elevi, la Liceul „Frații
Buzzești” din Craiova.

Nu se face trimitere, concret la faima acestui liceu
craiovean. Dar gândul ni se-ndreaptă către „frații de
cruce” ai lui Mihai Viteazul, vulturul Valahiei
medievale! Aici e cheia înțelegerii. Altfel de vulturi
vor încolăci Țara în plin secol al XX-lea!

Existența acelor tineri, pionii ai istoriei, bieți copii
aruncați în lume, depind mult, de ce li se trimite de
acasă. Pentru ei, și o turtă din mălai, coaptă în
cuptorul brutarului Marcovici, înseamnă enorm, în
marea „strâmtoare” în care se află, mai tot timpul.
Ochiul auctorial insistă. Acești copii îndură totul, cu
stoicism. Vor să „scape de sapă și de satul din care
fugiseră ca din pușcă”.

Deh, așa-i tinerețea! Însă pâinea cea de fiecare zi,
de acolo venea – și cu mare trudnicie se dobândea.
Înțeleg, oare, tinerii de mileniul al treilea, lecția
istoriei, prezentată, chiar și în haină ficțională?!
Mare-mare diferență! În trecut, tinerii învățau de
rupeau cartea, obținând calificări înalte, zburând
peste hotare, și dobândind o așa experiență, în
domenii importante, apoi, reveneau Acasă, în Țară,
slujind Poporului Român. Ce se întâmplă astăzi? Nu
mai dezvolt subiectul. Îl cunoaștem. La polul opus.
Astăzi, doar banii! Nu se mai gândește lumea la
„acasă”, la sat, la pământ! „Timpul e și el ca sufletele
oamenilor – dacă se măcelăresc între ei – clima e
cruntă”, rostește Marin Sorescu!

Meritul romanului este acela de a fi fixat în plan
ficcional câteva elemente cheie din societatea
românească, imediat după cel de al Doilea Război
Mondial. Impresionează povestea unei comunități
modeste, Stava, într-o lumină sobră și dramatică.

Familia tradițională românească se ghida după reguli nescrise, dar bine fundamentate prin tradiție. Frații mai mari preiau parte dintre responsabilitățile părinților. Să-l urmărim pe Titu – și vom înțelege! „El era cu supravegherea și bunele moravuri ale surorilor”. În momentul în care sora mai mică, Coca, a încălcat regula numărul unu, învățătura, cureaua va reinstitui ordinea.

Romanul fixează câteva tablouri-cheie de înțelegere a prefacerilor societății românești, bazate pe principii „revoluționare”, atât la sat, cât și la oraș. De la liniștea aparentă a unor copilandri, elevi la liceu, în Craiova, rămași fără pâinea cea de toate zilele, și până la descumpănirea gospodăriei țărănești. Dar, și un punct culminat, mai mult decât explicit. În timp ce țăranul mergea cu „calul de căpăstru”, vine un „brand și-i zboară mâna”. „Ciotul” acelei mâini simbolizează depozedarea țăranului de pământ, de utilajele și animalele de muncă. Acțiunea malaxorului într-o „lichidare” și coborârea în mentalitatea omului incult cu judecată golită de moralitate.

Inteligență abordare a politicului acelor vremi, prin recrutarea unor elemente de propagandă din rândul tinerilor certați cu învățătura și care găsesc țap-ispășitor, „cultura burgheză”. Exemplar plevos, Petre Birtea, un repetent considerat „victimă unei mașinațiuni politice”, se dorește „revoluționar de profesie” apt „să schimbe lumea”!

Romanul Japița comprimă câteva adevăruri, învolburări pestrițe. Cine-a spus că ieri e azi și azi e mâine? Vă sună cunoscut? „România are, la ora actuală, o populație îmbătrânită, formată din pensionari, care consumă și nu mai produce (...). Instinctul nației nu mai funcționează! Satul neaș se va uni cu orașul cosmopolit și va da niște stârpituri de mahala”.

La oraș, în preajma lui „tanti Cleo”, bătrâna decrepită, tot felul de figuri descumpănite, speriate, inutile, caută salvarea. În lumea liberă. Aceste molii parazite plănuiesc evadarea. Peste graniță. Eventual, traversând Dunărea. Înot. Dar și ridicolul situației (inginerul Boc care neștiind înota, exersează, acasă „în cadă, cam câte doi km pe zi”). Prin Ivona, domnișoară bătrână, facem cunoștință cu „femeia nefemeie”; prin liceanul Cristinel, ne confruntăm cu tineretul flustratic. Toți încearcă să se ascundă într-o „gaură de șarpe” dar, ghinion, toate-s pline. Nicio șansă! Mecanismele malaxorului sunt neiertătoare.

În sat, zbucium și nevoi. Naționalizarea. Confiscarea

utilajelor și a animalelor de tracțiune din fiecare gospodărie de țăran. Case boierești devastate. Confiscări, arestări, umilințe.

Un alt tablou înnegurat, regimul de detenție. Prin Jenică, ne familiarizăm cu atmosfera de la Aiud, Jilava, Poarta Albă, „cu celule carceră, unde nu poți sta decât în picioare pe-o dungă, cu grilaj pe jos, sub el curgând, posomorâtă, apa vreunui râu”. „O lume se îndepărtează... retrăgându-se în ea însăși”! Sarcasmul inundă paginile. Pe de o parte, nemulțumiții din celule („crema societății”), pe de altă parte supraveghetorii, în persoana lui Iștoc, jignit la culme și, amenințând („Sunt ca și morți! Să mă facă el pe mine analfabet? El care are rude în străinătate, știe nemțește și e-mpotriva luptei de clasă!?...”).

Naratorului reflector nu-i scapă nimic. Imortalizează scene dramatice ale sufletelor încartiruite, unii, „dobă de carte”, „fiecare tare pe felia lui”. „Ruja stăpâna toate feliile, privea orice subiect de sus, vulturește și apoi cobora și la amănunte, dovedindu-se o bibliotecă universal ambulantă”. Cu inteligență, ei știu să înfrunte suferința, preluând din reflecțiile filosofului Ruja: „Băiețică, când mai vii data viitoare, adu-mi și mie un fulg în batistă!”; sau: „Frate Căpete, striga el la sentinela, dă-mi, mă, pușca să-mi șterg lacrimile cu baioneta – că n-am batistă”! Și în tot acest marasm al putrejiunii, doar moartea triumfa. Într-un timp anume, „atunci când se îngână ziua cu noaptea”, pentru că „execuțiilor le priesc zorii”. Printre ei, și câte o figură inocentă, suflet chinuit, trezit acolo, fără să știe și de ce, precum Nacu, „fire blândă, cu un veșnic surâs pe buze”. „Prezența lui emana bunătate, spiritualitate, împăcare”. Avea darul de a ridica moralul celorlalți, de a înfrunta însăși moartea. Credea în „Victoria immanentă a binelui asupra răului”!

Japița rămâne una dintre prozele lui Marin Sorescu, în care universul epic inundă în dureroasă tristețe. Deși parodicul, trăsătură-cheie scriitoricească soresciană, tresaltă în învăluri ritmice, drama românilor după evenimentele ce au urmat imediat celui de al Doilea Război Mondial, amplifică o realitate trăită – și nu inventată. Moartea și foametea, ura și speranța, deznădejdea și speranța, naționalizarea și detențiile, comploturile și evadările, tot și toate – un disperat vălmășag. Neputința este înveșmântată în cuvinte sfichiuitoare: „Ăștia zic că e pace, dar asta e pace?” / „Nu, că ei zic că e lupta pentru pace!” Amprenta unui timp revolut.

AM ALES LUMINA !

Ion POPESCU-TOPOLOG

Este volumul de poezii al poetei Maria Sturdza-Clopotaru, editat la București de către Editura Semne, în 2017, și prezentat publicului larg în mai multe lăcașuri de cultură din țară. Evident că dintre acestea nu putea lipsi Brașovul - orașul drag sufletului domniei sale - și Librăria "Șt.O.Iosif", unde a avut loc botezul ca poet și pictor, zugrăvit admirabil în poemul "Mi-e dor de Brașov!" (pag.94).

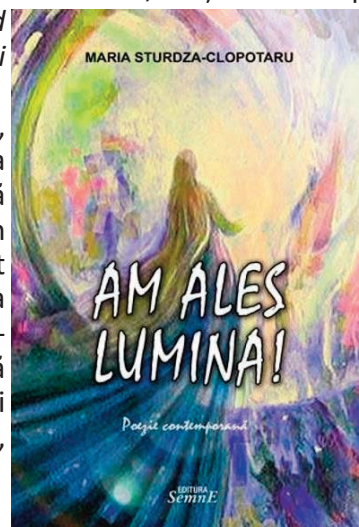
Ei bine, e știut că poezia este – în primul rând – emoție, vibrație lirică, deci o trăire de suflet, și mă așteptam ca în volumul doamnei Maria Sturdza-Clopotaru să dau peste așa ceva, dar, iată, că domnia-sa se încumetă să ne convingă că poezia poate fi și o trăire – de fapt, cugetare – înalt-abstractă și, ca atare, emoția devine una de tip cerebral: "în ochiul furtunii ca și în al inimii ochi/poți să contempli tăcerea" (...) adică "Începutul fără de timp" (...) "eterice taine/ din osmoza Oceanului Cosmic" (...) ("Elixirul vieții" –pag.13). Am început înadins textul legat pentru a sesiza – exact ce am spus – doamna Sturdza-Clopotaru ne cheamă spre sferele acelea, unde poezia – cum zicea Barbilian-Barbu - se întâlnește cu geometria, adică acolo unde spațiul-gândul – e luminat de lumina cunoașterii. Sigur, acolo e ceea ce e sus și ceea ce e jos sau ce e jos încearcă să ajungă la ceea ce e sus: "(...) iar ceea ce e sus este la fel/ cu ceea ce e jos/ este matricea Unicului ce rezidă-n toate/ măreț și virtuos (...)" ("Spirala de lumină", pag.38). Ideea în sine – nu e nouă – Hermes Trismegistos – adică "cel de trei ori mare", spusă la fel încă din epoca elenistică -, nouă este expresia poetică a autoarei noastre, foarte limpede în idei și-n construcția lingvistică pe calea aceasta a întrebărilor și a trăirilor tainice. Care – evident

– se asumă în imaginea Unicului-Dumnezeu. Și tot așa în cele mai multe poeme din prima parte a volumului, intitulată Călătorind în lumină, citând ca remarcabile, poemele "Spirala de lumină" (pag.38), "Și tu ești lumină" (pag.21), "Chenoză" (pag.22-23) și altele.

Trebuie să spun însă că îmi era teamă să văd că autoarea cade – cum se întâmplă cu mulți alții – în ceea ce numim poezie religioasă și evident, n-au cum reuși, fiindcă, după cel mai scurt și mai complet discurs – e vorba de Predica de pe Munte a lui Isus - și-n general după Cele patru evanghelii și Apocalipsa, nu a mai reușit nimeni să se ridice la înălțimea acelor texte religioase. Da, sunt autori mari de poezie meditativ-religioasă, de cugetare (inclusiv Arghezi al nostru cu celebrii Psalmi ai lui, în care spune dramatic: "Tare sunt singur, Doamne,și pieziș...") sau Rainer Maria Rilke cu "Viața Mariei"; de întrebare, de chin chiar, dar nu de foame biblică. Aceea e unică și – dacă putem spune așa – sfântă. Toți sfinții părinți cu confesiunile și epistolele lor și ce au mai scris, vin din evanghelii – deci sunt niște propovăduitori. Ceea ce nu e puțin. Autorii pământeni de ieri și de azi – deci semeni de-ai noștri – cei talentați, elaborează cugetări poetice cu raportare la Divin, unele întru totul emoționante. Ceea ce, iarăși, nu e puțin. Dar poemele lor nu sunt poezie religioasă, pentru că, pur și simplu, nu poate fi. Textele religioase (biblice) sunt unice și, deci, nerepetabile, neimitabile. Și de aceea spun că m-am bucurat să constat că și autoarea noastră își elaborează onest cugetarea poetică, în cele mai multe cazuri (texte) într-un firesc și cald, armonios omenesc, precum în poemul "Jocul cosmic" (pag.62).

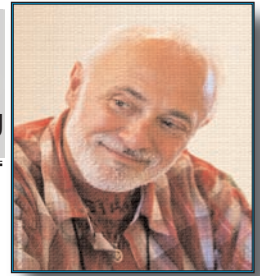
Partea a doua a volumului: "Valsând printre fluturi" este, cumva, mai lirică. Se pare că a fost scrisă înaintea primei părți. Aici se trăiește "Bucuria de a fi" (pag.58), cu adevărat e un zbor al Fluturilor liberi (pag.62) și „Caii sălbatici” (poate cel mai frumos poem despre o iubire și o pierdere a ei "nu îți mai nechează-n urechi" - pag.71), doar "Zvonul de toamnă" – "nebulă aleargă zarea" (pag.84), ca în "Primăvara cuvintelor", viața să reîntre pe făgașul iubirii, "înmugurind în culori/ în visare și cânturi" (pag.101).

Cât îl privește pe TAO, invocat și acesta mitologic, dar și etic, fără îndoială că aduce un plus exotic, bine integrat în cugetarea poetică a autoarei Maria Sturdza-Clopotaru, înzestrată clar cu harul cuvântului poetic, dar și al culorii, ca pictoriță.

SONETOTERAPIE

Adrian MUNTEANU

Mereu

Mereu, febril, o taină-n trup revine
Și ce-i mai bun în noi se-ntoarce iară,
Ca să urcăm un drum incert, de seară,
Ce într-un colț de șoaptă se mai ține.

Sunt doar un punct ce pentru-a câta oară
Stă matematic în adânc de sine
Și nu mai știe dacă-i rău sau bine
Să fii vehicul spațiului de-afară.

Sfârșitul e o fracție-n scădere.
Va dăinui știutul din potir;
Trup renăscut și îmbiat la miere

Din care-am tot desprins câte un fir;
Să-mi Țes veșmântul care nu mai pierie
Și stă la rând, să fie uns cu mir:

Alergând

Aceasta e a orelor aromă,
Când s-a pierdut o clipă fără vlagă,
Trudindu-mă s-ating cu palma-ntreagă
Aceeși zare palpitând în comă.

Prind geana ierbii, șoapta ce mi-e dragă,
Tot ce-a rămas surprins de axiomă,
Prigoana umbrei, trupeșă fantomă
Învinsă-n goana zorilor, dulceagă.

Sunt toate doar o dâră fumegândă,
O rămășiță-n scalpul unui gând
Cu dinți de lut și pururea la pândă.

Mă voi trezi mereu agonizând,
Rânjind parșiv, iubindu-mă-n osândă
Tot alergând de mine, alergând.

Încă gândesc

Mă zbat să scap de trupul ce mă-nșeală,
Să-nduplec urma focului, stăpână.
Un sunet stins amiezile îngână,
Primejdii reci își Țes în trup urzeală.

Pășesc pe drum de fum în taină până
O dâră picotind de oboeală,
Se dăruie în lanțuri și beteală,
Aripilor desprinse din țărână.

Privește-mă! Asa rămân prin vreme,
Zâmbind fragil și nesfârșit de trist
Cu-n ochi inert ce-mpresurat se teme.

Reîntrupat într-un contur cubist
Al unui veac ce din străfunduri geme,
Încă gândesc și, poate, mai exist.

Țin sfat cu mine

Țin sfat cu mine-n colț ferit de lume.
Cuvântul mă mai crede o epavă.
Reînnoit la mijloc de octavă
Nu și-a găsit sub tâmpla mea un nume.

E frig destul pe-a sufletului navă.
Prin carotidă se preling cutume.
Consoanele nu-s tată și nici mume
Atător clipe subțiate-n lavă.

De unde-atâta verticalitate
Când glasuri te-nconjoară și te ard?
Dar eu rămân și cred că se mai poate,

Iar gândul meu, murind tăcut pe gard,
S-a scurs în ochiu-n care se mai zbate
Un timp ascuns sub strat aprins de fard.

Să nu mă tem !

Zvâcniri gestante, scârba ce mocnește,
Modesta umbră fadă a trăirii,
Tăișul viu al vorbei și-al privirii
Pe gardul clipei vagi mă răstignește.

Să fug, să strig, din mult prea plinul firii,
Să mă ascund de ura ce sporește?
N-ar fi mai bine s-o înfrunt, orbește,
Să mă arunc în lama primenirii?

Să trec prin toate, cu priviri avide,
Cum aș tăia în carne de poem.
Un pas mai mult și zborul se decide.

Sfârșește frica de un surd blestem
Și-o poartă către mine se deschide.
Să nu mă tem! Deloc. Să nu mă tem!

Știu unde sunt ?

Știu unde sunt, în ce ungher mi-e gândul?
Am înțeles că rostul lui mă-nvinge?
Că semăn cu mânia ce m-atinge
Și cu trufia pieptul meu arzându-l?

Am sufocat desfrâul ce respinge
Și împăcarea nopți și nopți la rândul?
M-am depărtat de drum, apoi urmându-l
Și de-nvrăjbierea care mă încinge?

Ce am făcut ca visul să nu treacă
Și mulțumit de mine să nu fiu,
Să nu-mi mai scot invidia din teacă?

Și mă întreb, cât încă mai sunt viu:
Eu am învins febrila zi ce pleacă
Sau ziua m-a învins fără să știu?

Păsări albastre

O pasăre din mine se ridică
Zbătându-se la ușa coliviei
În care am supus-o agoniei
De-a mă veghea, să nu-mi mai fie frică.

Doar pentru mine, dând frâu larg magiei,
Am vrut să-mi cânte cu făptura-i mică
Îngenunchiat pe firul de arnică
Să ațipesc la pragul veșniciei.

Desfigurată îmi rânjește soarta!
Ce frig mai e în suflet și ce ger
Când înțeleg cât am greșit cu arta

De-a Țintui aripi ce-n lanțuri pier!
Hrăniți albastre păsări, spargeți poarta,
Din gând pierit urcați-le pe cer!

COVID CONTRA CARTE

Mircea Radu IACOBAN

Cui îi mai arde de cultura scrisă? Ne-o fi îngăduit Covid-19 mai mult spațiu de lectură (nu știu câți l-au utilizat pentru a deschide o carte-două, câtă vreme televiziunile ne-au ținut pironiți în fața micilor ecrane cu torente de brake-news-uri, declarații prezidențiale, „bombe”, „exclusivități”, „nucleare”, Arafat & Vela, Ciolacu & Orban, clanuri în România, „revoluție culturală” în America, moțiuni, dezvăluiri, exclusivități ș.a.m.d. – toate, cum spun Codurile Justiției, „în formă continuată”), dar, cu certitudine, printre victimele colaterale ale pandemiei s-ar putea include și cartea. Nu c-au fost librăriile închise, că mare dever n-au avut de vreo 20 de ani încoace, nici bibliotecile, și ele în progresivă lăncezire, ci fiindcă nu s-au mai putut desfășura nici micile-marile evenimente care mai întorceau privirile prezumtivului cititor către carte (lansări, întâlniri, aniversări, colocvii, târguri, caravane, dezbateri etc.).

La lași, două astfel de evenimente firesc îngemănate le-a despărțit brutal pârdașnicul Covid: dacă Editura „Junimea” a apucat să-și marcheze semicentenarul chiar în pragul Stării de urgență (acum este nevoită să-și întâmpină colaboratorii cu termometru-pistol la intrare și semnătură olografă pe-o fișă individuală!), apariția numărului 100 al Colecției „Eminesciana” a rămas să fie marcat după decretarea noului val de „relaxare”, următor redeschiderii teraselor, școlilor private („after”... dar după care „school”, că-s toate închise?), parcurilor și cimitirelor, spre a putea fi puse în cuvenita valoare semnificațiile acestei unice și remarcabile edificări culturale. Dincolo de faptul că-i singura colecție editorială ce a rezistat neștirbită după 1989, rămâne îndreptățită speranța că acest adevărat monument de hârtie închinat lui Eminescu se poate dovedi mai trainic decât marmura și bronzul!

O mini-bibliotecă, dedicată în exclusivitate celor mai importante studii consacrate operei și vieții poetului, va putea fi accesată în veac și peste veac! Când am înființat-o, în 1974, urma să poarte titlul „Eminescu”; o sugestie provenită din redacție a propus titulatura mai inspirată

„Eminesciana”, care avea să rămână și să impună această necesară adunare a contribuțiilor esențiale într-un sumar-tezaur care tinde către să se apropie cine știe când, poate niciodată, de exhaustivitate. Primele patru numere le-am „gospodărit” în redacție, după care s-a vădit necesitatea apelării la un ordonator și coordonator al întregului demers întru Eminescu. Acesta a fost, fericit ales, universitarul Mihai Drăgan. După decesul lui, în 1993 (merită recită cartea Magdei Ursache „Universitatea care ucide”), cealaltă jumătate a colecției a revenit în coordonarea redacțională.

Poate-i plicticoasă înșiruirea de nume, dar merită amintită, fie și parțial: G. Ibrăileanu, Tudor Vianu, G. Călinescu, M. Dragomirescu, Alain Guillerrou, Amitha Bose, Edgar Papu, Gh. Bulgăr, Perpessicius, Lovinescu, D. Caracostea, Gala Galaction, N. Ioga, C. Ciopraga, I. Negoitescu, Al. Husar, D. Irimia, D. Vatamaniuc, ș.m.a., listă la care se cuvin adăugate numele cercetătorilor actuali Mihai Cimpoi, E. Simion, V. Coșereanu, Elv. Sorohan, C. Livescu, C.M. Spiridon, Th. Codreanu, A.D. Rachieru, Al. Zub, N. Georgescu, D. Scărlătescu, C. Cubleşan, Cr. Livescu, G. Popa ș.m.a. Am menționat doar vreo treizeci de nume; pot fi citate încă de două ori pe atât, inclusiv, desigur, scrieri ale lui Eminescu (colecția a fost inaugurată cu volumul „M. Eminescu, „Poezii”, selecție și prefață datorate lui Const. Ciopraga – 1974). Iar „Eminesciana” își continuă seria aparițiilor într-un fericit și prestigios continuum – cel puțin teoretic, colecția n-are cum avea vreodată un punct final! Poate am abuzat în această însemnare de semnul exclamării, dar caratele evenimentului consider că-l justifică. Numărul 100 este semnat de unul dintre cei mai avizați și cunoscuți istorici și critici literari, fondatorul Congresului Mondial al Eminescologilor, acad. Mihai Cimpoi. Se intitulează „Epoca Eminescu” și-i dedicat fertilei relații Maiorescu-Eminescu. Citez: „Amiciția se ține pe stimă”: „stima poetului față de personalitatea lui Maiorescu, în care vedea «un profund cugetător» și stima manifestată de critic față de Eminescu, considerat «om al timpului modern», cultura lui individuală stând «la nivelul culturii europene de astăzi», înzestrat cu «geniu poetic, cea mai înaltă încorporare a inteligenței române»”. Cititorul are rarul prilej de a afla în sumarul cărții texte ale lui Maiorescu reproduse din izvoare astăzi dificil de accesat, recenzii, rapoarte academice, note, corespondență și, nu în ultimul rând, fragmente elocvente din jurnalul mentorului „Junimii”. Prilej cu care Mihai Cimpoi respinge argumentat, apelând și la susținerea altor respectabile condeie, ca imposibilă și regretabilă „basna” cu asasinarea poetului într-un complot patronat tocmai de... Maiorescu!

Greu de găsit, pentru a onora numărul 100 al Colecției „Eminesciana”, o carte mai substanțială și mai „la locul ei” în acest moment aniversar – Editura „Junimea” 50 de ani, „Eminesciana” 100 de apariții.

Romanul lui Al. Florin Țene – Un altar zidit

Mariana GURZA

Scriitorul Al. Florin Țene, unul dintre cei mai prolifici scriitori contemporani, reușește să ne surprindă de data aceasta, prin romanul „Întoarcerea din cruciadă – viața poetului Radu Gyr între realitate și poveste”, publicat la Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2020.rin

accest volum, autorul încearcă să recupereze vocația lirică a poetului, reasezându-l printre cei mai importanți poeți creștini. Și nu doar atât. Prin trăirea lui celestă, prin jertfelnicie, Radu Gyr a biruit! A reușit să-și păstreze locul în literatura română, în ciuda prigoanei și a închisorii. Volumul mă duce cu gândul la Literatura de detenție, un concept al scriitorului Mihai Rădulescu. Radu Gyr – poetul secolului XX, o excelentă analiză la început de roman. „Istoria vieții lui Radu Gyr e complexă și complicată, cu sinuozități și încercări politice radicale care i-au marcat pe viață și-n posteritate cu etichete greu de șters, dar lirica sa mustește de metafore originale și sens spre ideea de transcendent. ...a învins poetul sistemul hegelian, prizonier al dialecticii timpului și spațiului. Poezia înfrânge timpul morții. Recuperarea vocației liricii lui Radu Gyr este un demers de reasezare a ierarhiilor în literatura română contemporană. Radu Gyr reprezintă poetul aspirațiilor înalte, celeste, o perpetuă căutare euristică a sensului și ideii”. Dr. Ionuț Țene. Ca să poți scrie un roman despre Radu Gyr, ai nevoie de multă documentare (care slavă Domnului, autorul a parcurs-o) dar și de curaj. Radu Gyr a suferit de românism, până în ultima clipă. Severă piramidă de granit, / am fețe mohorâte și rigide, / un monstru care tainele-și închide, / în cosmică tăcere-ncremenit –// Sub soarele pustiiilor toride, / îmi arde vârful-nfipt în infinit / și, ca un lung și glacial cuțit, / străpunge luna pietrele-mi aride. // Solemn și hâd și rece monument, / claustru templu dur de lespezi terne, / eu dorm adânc, acestei lumi absent... // Dar, dincolo de somnul ce se-așterne, / în greu-mi sarcofag incandescent / străfulgeră podoabele eterne. (Piramidă, Radu Gyr, 23 aprilie 1975). Al. Florin Țene a știut mereu să prețuiască valorile neamului românesc ducând el însuși multe bătălii. Dragostea de neam și țară, un sentiment ce înnobilează și crezul său va răzbate în timp, căci după cum afirma „a fi naționalist înseamnă să iubești tot ce a dat mai bun poporul în sânul căruia te-ai născut, valorile lui realizate de-a lungul sutelor de ani, cel care protejează națiunea din care faci parte”.

Volumul structurat în două părți, fiecare având mai multe capitole. Partea întâi cuprinde capitolele: 1. Leagăn fără

cântec; 2. De aici înainte vremea se măsoară; 3. Sunt, Doamne, copt pentru cules. Ciclurile vieții sunt surprinse într-un mod firesc. Nașterea, copilăria, anii de școală, tinerețea, prigoana, zborul... Partea a doua, mult mai intensă ca trăiri continuă cu capitolele: 4. Noi nu am avut tinerețe; 5. Pentru cei viteji zidim altare; 6. În veacul-acela de aramă; 7. Noi, cei pierduți; 8. Dacă într-o zi o să se vadă; 9. Viața abia mai licărea în mine; 10. Întoarcerea din cruciadă. Fiecare capitol are ca motto citate din versurile lui Radu Gyr. Preocupat de tot ce se întâmplă, Radu Gyr filtra informația cu mesaje biblice. De pildă, autorul relatează cu naturaleză o discuție despre Mișcarea Legionară, auzită întâmplător de tânărul Radu, mișcarea fiind „împotriva comunismului cât și a imoralității politice din țară”. Pus pe gânduri, și-a amintit de spusese lui Matei în Biblie: „Fericiți sunt cei îndurători, căci lor li se va arăta îndurare!”

Filele romanului te atrag incandescent. Nu realizezi dacă este povestea lui Radu sau imaginația autorului. Ne surprinde din nou gândul tânărului din Coloseni: „Continuăți să vă suportați unii pe alții și, dacă cineva are vreun motiv să se plângă împotriva altuia, să vă iertați cu mărinimie unii pe alții. Așa cum v-a iertat Dumnezeu cu mărinimie, așa să faceți și voi. ”Filonul religios se răsfârge mângâietor. Cuvinte de folos pentru fiecare cititor. Al. Florin Țene parte a povestirii, pătrunde în acea zonă dragă lui, Drăgășaniul cu intelectuali de marcă. Nu lipsește umorul, vinul, femeia frumoasă și poezia. Denumit „poetul detenției politice din România”, nu a renunțat la năzuințele lui prin trudă, cu multă rugăciune: „Înfrânt nu ești atunci când sângeri, nici ochii când în lacrimi ți-s/ Adevăratele înfrângeri sunt renunțările la vis”, scrie Gyr în „Cântec de luptă”. Dacă romanul este închinat poetului creștin Radu Gyr, scriitorul Al. Florin Țene a reușit să adune în paginile sale, elitele vremii. Acest lucru se explică prin intenția autorului de a revalorifica valorile umane ale neamului românesc. Volumul lui Al. Florin Țene este un roman istoric. În paginile sale respiră eroismul cucernic al unui număr însemnat de slujitori ai Domnului, aflați în temnițele odioase ale comunismului: Arsenie Papacioc, Marcu Dumitrescu, Daniil de la Rarău, Ilarion Felea, Arsenie Boca, Benedict Chiuș, Ilie Lăcătușu, Sofian Boghiu, Dimitrie Bejan, Dumitru Stăniloae, Gheorghe Calciu, Gherasim Iscu, Nicolae Steinhardt, Iuliu Hossu... și al multor intelectuali: Valeriu Gafencu, Elisabeta Rizea, Petre Țuțea, Constantin Noica, Ioan Ioanide, Paul Goma, Virgil Ierunca, Marcel Petrișor, Nicolae Mărgineanu, Alexandru Paleologu, Gheorghie Ursu, și lista ar putea continua...

Prin acest roman, de altfel bine documentat după cum reiese din bibliografie, reușește să așeze în biblioteca vremurilor o carte document despre cel care „un număr necuprins de deținuți au aflat în poezia lui în celula posibilitatea de a-și găsi în palme urmele cuiei Lui. Oare puțin lucru este acesta?” (Aspazia Oțel Petrescu) Nu este puțin lucru, cum nu este puțin lucru romanul „Întoarcerea din cruciadă – viața poetului Radu Gyr între realitate și poveste” purtând semnătura scriitorului polivalent Al. Florin Țene.

„EXTRATERESTRII” PRINTRE NOI?

Vavila POPOVICI

„Omul încă este la fel cum a fost: brutal, violent, agresiv, avid, competitiv. Și... a construit o societate după aceste trăsături.” – Krishnamurti

Nu știu câți extraterestri sunt printre noi și dacă chiar sunt, dar sunt sigură acum, mai mult ca oricând, că planeta este populată de oameni și „neoameni”. Mă îndreptățește să afirm aceasta și după spusele unui filozof italian: *„Omul este om întrucât se face om”*. Afirmția aceasta ne face să deschidem ochii și să vedem că întreaga viață morală și spirituală a omului trebuie considerată un act care se împlinește continuu și nu e niciodată împlinit cu desăvârșire. Dar, omul se străduiește să ajungă cât mai aproape de dumnezeire, adică de dreptate și adevăr. Fiecare dintre noi ar trebui să-și dorească a fi un om cinstit, înțelept, blând, lipsit de răutate, agresivitate, sau cel puțin să-și poată înfrâna sentimentele urâte, dacă le are, pentru binele lui și a celor din jurul lui, al societății în care trăiește.

Agresivitatea este un comportament distructiv, care provoacă daune materiale, morale, psihice. Poate viza obiecte (casa, mașina etc.), dar poate viza și ființa umană (individul, grupul, etnia etc.) sau ambele. La polul opus se află

„comportament prosocial” care implică toleranța, cooperarea, ajutorul, echilibrul.

Formele de manifestare ale agresivității pot fi războaiele, crimele, jafurile, violurile, tâlhăriile, incendierile, distrugerile, anumite forme de vătămare corporală etc.

Oamenii de știință austrieci Sigmund Freud (1856-1939) și Konrad Lorenz (1903-1989) au susținut că Agresivitatea este înăscută, că oamenii se nasc cu predispoziția sau impulsul de a fi violenți și de a agresa, însă, acest comportament poate fi înlăturat prin educare. Se mai afirmă că Agresivitatea este un răspuns la frustrare sau că poate fi un comportament social învățat.

Omul cu un comportament normal este cel care clădește, creează, iubește, se îngrijește pe el, și la rândul său îngrijește pe alți oameni, copii, familia sa, animale, natura care îi este lăsată în grijă de Divinitate. El se educă în școli, din mediu în care trăiește, ajunge la rândul său să educe pe alții, în acest mod omul crește, se dezvoltă din punct de vedere spiritual. Contează moralitatea individului, moralitatea societății în care trăiește și cea pe care o pregătește – pentru el, dar și pentru urmașii lui. Înțeleptul grec Socrate spunea: *„A trăi cinstit este totuna cu a trăi corect și drept”; „În nici o împrejurare nu trebuie să săvârșim o nedreptate”*.

Omul poate înșela așteptările celorlalți și aceasta se întâmplă ori de câte ori, liber fiind în alegere, merge pe o cale greșită, imorală, stânjenitoare pentru alții, pentru oamenii morali. Aici intervine rațiunea omului, modul de a judeca și a vedea că atitudinea sa poate

împiedica civilizația, pentru a cărei creștere oamenii se străduiesc a aplica diferite metode de cunoaștere. În general, efectele negative ale naturii noastre umane trebuie combătute prin cele două instrumente pe care societatea modernă ni le pune la dispoziție, anume educația și legislația.

Progresul spiritual al lumii contează mai mult decât cel material. Măcar omul să realizeze că progresul spiritual este ca o platformă pe care trebuie să se sprijine progresul material, pentru a beneficia întreaga societate de realizări. Nu în mod egal, fiindcă aceasta este o utopie, dar pe cât posibil mai intens. Omul devine om – progresiv, prin forțele proprii în primul rând, dar și prin recunoașterea și respectarea legilor, ceea ce înseamnă a te supune lor, întrucât ele coincid cu legea pe care omul singur și-o impune, sau mai precis, ar trebui să coincidă. De asemenea să fie recunoscut și dreptul de a fi judecat. Dacă există carențe în acest domeniu, ele se pot remedia.

Și fiindcă am pomenit mai sus de înțeleptul, atenianul Socrate, amintesc și faptul că fiind condamnat la moarte, a avut posibilitatea de a fugi din Atena, după ce a fost judecat și declarat vinovat, dar a ales să rămână, a preferat să bea paharul cu cucută, dând astfel omenirii o pildă minunată de cetățean care respectă legile țării sale și poate muri senin și demn.

Ceea ce s-a întâmplat în aceste zile în America, n-am putut să-mi imaginez cândva că s-ar putea

→ Continuare în pag. 36

Îmbrățișarea!

Angela BURTEA

M-ai îmbrățișat, iar sufletul meu a licărit, lăsând să curgă o lacrimă de mulțumire. Strălucea ca boaba de mărgăritar, pe când nu apucase să cadă în mâna mercenarilor, apoi s-a prelins, scriind cu emoție prima filă a poveștii.

M-ai îmbrățișat, iar trupul meu a împrumutat din caldă-ți trăire. N-o cunoșteam sau, poate, o uitasem. Oricum era altfel decât până atunci, fiindcă tu erai altceva! Mă priveai pe furis, trăiai laolaltă cu mine și-ți plăcea că nu cenzuram nimic. La ce bun să pui stavilă drumului pavat cu așteptări îndelungi?

M-ai îmbrățișat, iar ochii mei uitaseră să mai vadă ceva în jur, străbăteau doar lumina iubirii care așeza paravan spre exterior, căci exteriorul n-avea nimic de-a face cu trăirea interioară. Se oglindeau în apa

ochilor tăi și trăiau intens bucuria regăsirii. Ochii, ca și sufletul, cunoșteau trecutul și nu puteau fi păcăliți. Își deschideau ferestrele cu mărinimie, iar timpul de măsurat măsura intensitatea clipelor și nu trecerea lor.

M-ai îmbrățișat, iar firea mea a îmbrăcat o altă haină. Nu strălucea și nici paiete nu avea, nu lăcrima și nu râdea, nici măcar nu zâmbea, ci doar trăia. Era prea mult sau prea puțin? Știi sigur, era mai mult decât o cană cu vin!

Și m-ai îmbrățișat, ducându-mi cu grijă capul spre pieptul tău. Ai făcut-o conștient! Atunci mi-ai dăruit o parte din inima ta, i-am ascultat înfiorată și-nfometată cântecul, înțelegând că, atunci, bătea și pentru mine. Ce persoană importantă devenisem! O inimă, o altă inimă trăia iubirea mea!

Și-am băut laolaltă clipele, lăsând timpului nemurirea, iar noi am îmbrățișat viața mai cu temei. Nu ne-am făcut promisiuni, fiindcă aripile noastre s-au îngemănat înainte ca noi să deschidem gura. N-aveam nevoie de cuvinte și nici de texte pe hârtie, era suficientă clipa când mintea adoarme, iar sufletul trăiește.

De-atunci, îmbrățișarea e parte din mine, e darul pe care l-am primit pentru a-l înmulți, fără a cere nimic în schimb.

→ Continuare din pag. 36

întâmpla. Prea mulți sunt oamenii civilizați, altruști și iubitori de țară în America, țară care a dovedit a fi, locaș al generozității spirituale. Prea mulți oameni cu adevărat oameni am întâlnit, cu emoții puternice, sentimente frumoase, precum respectul, iubirea, hărnicia etc. De unde au apărut acești neoameni, agresivi, distrugători? Și mai apoi, cum să ceri desființarea Poliției, organ armat al administrației publice, instituit prin lege?

Zilnic au avut loc manifestații împotriva brutalității polițienești și a nedreptății rasiale. Totul a pornit de la moartea unui afro-american neînarmat în timp ce se afla în custodia poliției. Imaginile surprinse de camerele de supraveghere și martorii oculari au arătat gestul de o cruzime rară, gest condamnat al unui ofițer de poliție din Minneapolis care l-a

ținut pe suspect la pământ timp de câteva minute, ținând genunchiul pe gâtul lui, deși acesta i-a spus că nu mai poate respira.

Una este însă, pornind de la acest caz, să vrei să reformezi poliția și alta este să ceri desființarea ei. Unde este altruismul, adică grija pentru toți cei din jurul tău, pentru apărarea lor, empatia – interpretarea eului altuia după propriul nostru eu – în aceste momente ale vieții noastre cu probleme atât de grave, ivite odată cu apariția pandemiei? Ce se vrea? Auto-distrugere? Nu ar fi mai bine să se revină la calm și încercate anumite reforme? Cine vrea anarhie? Anarhie înseamnă dezorganizare, lipsă de supunere față de legi și de autorități. Cine o stârnește? Se poate conviețui în acest mod? Interesul și salvarea vieții trebuie să vină de la fiecare către toți ceilalți. Altruism și unirea

intereselor! În mintea fiecărui american trebuie să fie înrădăcinată în continuare ideea că este o singură Americă, un singur popor, indiferent de etnia căreia îi aparțin oamenii, de culoarea pielii, religie; că țara trebuie iubită, apărută și ajutată acum, în aceste momente grele a pandemiei care seceră vieți.

În sfârșit, s-a auzit glasul șefului poliției din Houston spunând: „Nu vrem mai puțină poliție, vrem o poliție mai bună”. El crede că măsura principală este responsabilizarea polițiștilor în așa fel încât aceștia să poată răspunde la complexitatea situațiilor la care sunt expuși.

Dar și mai multă umanitate! Aceasta însemnând a preveni conflictele, a le atenua, a nu distruge ceea ce s-a clădit; înseamnă a salva vieți, nu a ucide! Fiindcă „Cine salvează o viață, salvează o lume întreagă”.

ION BĂIEȘU - UN NOU URMAȘ AL LUI ION LUCA CARAGIALE ȘI CONOTAȚIA MEDICALĂ A EFECTULUI RÂSULUI

**Melania RUSU
CARAGIOIU**

Inspiratul grai românesc excelează în toate ramurile zicerii, precum și în verva sa umoristică. Este cunoscut acest aspect și prin existența termenului de „hâtru, băsnitor”, amintindu-ne doar de personajul

popular, Păcală. În literatura cultă, graiul nostru a dat mereu spirite geniale în arta umorului, a râsului sfichiuitor, sau a râsului înveselitor nevinovat. Numai o națiune care este vrednică de zicătoarea „haz de necaz”, zicătoare proprie nouă, se călăuzește spre conservarea eului, printr-o bună dispoziție comandată, dar și prin credința, care ne-au menținut firea deasupra atâtor întâmplări și urgii căzute asupra poporului nostru. Râsul face parte din viață și îl deosebește pe om de alte viețuitoare. Este un mijloc de comunicare, de relaxare a tensiunii lăuntrice. Într-o cronică a sa, Marius Popescu BV vorbește despre „un alt fel de Caragiale”, în persoana redactorului, scriitorului și dramaturgului Ion Mihalache, alias Ion Băieșu, care prin activitatea sa literară cuprinsă în 13 volume dă la lumină proză scurtă, dramaturgie, romane, cronici de teatru și traduceri. Citez din cele scrise de Marius Popescu BV: „Prin hazul și fantezia sa colorată... Ion Băieșu a devenit cunoscut și foarte îndrăgit de publicul larg cu prilejul dramatizărilor cunoscute prin volumul: „Iubirea e un lucru mare”, din care s-au difuzat, pe ecranele televiziunii multe piese, una dintre cele mai savuroase fiind „Tanța și Costel”, sau ca piesă pentru marele ecran, romanul „Balanța”. Am încheiat citatul. Ion Băieșu a luat ca model comediile lui Ion Luca Caragiale. În piese precum „Chițimia” și „Dresoarea de fantome” adoptând linia de ficțiune și nonficțiune, sau oscilarea între teatru și eseu și complicitatea și tragismul vieții cotidiene mărunte. Un alt critic, Alexandru Ștefănescu spune despre Ion Băieșu faptul că acesta reușește să scoată umor din banalul cotidian, el autointitulându-se „Caragiale al zilelor noastre”, încurajat fiind de obținerea premiului național al Scriitorilor pe 1978, iar în 1979, de obținerea Premiul Uniunii Scriitorilor. Ion Băieșu a stăpânit cu succes fantezia comicului

și pasiunea moralistului, cele două coordonate sine qua non ale creatorului de umor și ușurința de a crea subiecte simple din observarea cotidianului, subiecte pe care le îmbracă într-o haină amuzantă, dar și pentru invitația disimulată a corijării. Din cele mai vechi timpuri unii filozofi s-au ocupat de această manifestare plăcută, umană, RÂSUL.

Astăzi se știe că nivelul de cortizon - hormonul stresului - se reduce considerabil datorită râsului. Un adult poate râde de 15 ori într-o zi, pe când un copil poate râde și de 300 de ori pe zi. Vechea cultură chineză spunea încă de pe atunci, că prin râs pronunția unei vocale poate cauza anumite vibrații interne. Fiecare vocală având o semnificație simbolică. Râsetele aduc beneficii uimitoare prin eliminarea toxinelor în timpul procesului de a râde a găsit o definiție, chiar mai multe definiții în dicționare, consemnând, într-un cuvânt zis: „Arta de a râde”. Procesul fizic de a râde înseamnă exprimări mai mult sau mai puțin sacadate și zgomotoase ale corzilor vocale, într-un fel de cascade... Binefacerile râsului, umorului, asupra societății sunt excelente pentru sănătate și constituie un antidot împotriva stresului. Cercetătorii în psihologie cognitivă au descoperit că unele părți ale creierului se activează în cazul unei situații hilare.

Genialul scriitor și autor de umor, Ion Luca Caragiale zice: „Toate mulțămiriile trebuiesc plătite. Înainte ți se par ieftine, după aceea prea scumpe”. O frază, care poate fi interpretată astfel: „Toate trebuiesc făcute cu atenție și puse exact la locul lor”, dar și o frază bine folosită într-un bufet-bar al Marelui Maestru Caragiale, rămas celebru și prin Epigrama adresată lui; „Ion Luca Caragiale/ Vânzător de băutură/ Face și literatură/” înțelegându-se la ce s-a referă, pe ocolite... Râsul este cel mai bun adjuvant al medicamentului pentru însănătoșire. După Hipocrate, râsul este vindecător, „râd pentru că sunt vesel”, zice el, dar putem lua această zicere devenită maximă, tot de la el, cu enunțul invers, ca o recomandare medicală: „sunt vesel fiindcă râd”, adică provocându-mi actoricește râsul, mă voi înveseli. Neurologul Robert Provine enumeră și documentează pe larg beneficiile psihice și fizice ale râsului.

Beneficiile psihice: Râsul alungă sau diminuează stresul, are influență benefică asupra moralului, are efect asupra capacității de a învinge, dă încredere asupra abordărilor din viață, creează un impact asupra imaginii despre tine. Iar din punct de vedere fizic, asupra organismului, râsul ajută la oxigenarea organismului, ameliorează ritmul respirator, reduce tensiunea musculară, întărește sistemul imunitar și are efect analgezic asupra durerilor. Să iubim deci opera scriitorilor noștri și ei sunt mulți, așezați pe această scară urcătoare, cei, care au fost înzestrați cu harul de a stârni veselie și de a curăța moravurile, vorba latină: „ridendo castigat mores”.

Învățarea la distanță prin proiectul „Mini Birlere Okul Evde”

Serkan Mustafa AKYIOL; Hacı KILIÇ; Atena ILIE

SERKAN MUSTAFA AKYIOL

Rolul școlii este de a forma abilități generale, necesare în viață, cea mai importantă dintre toate fiind abilitatea de a face față schimbării, de a învăța lucruri noi și de a ne păstra echilibrul mental în situații neobișnuite.

Închiderea școlilor în peste 138 de țări din întreaga lume pentru a preveni răspândirea

pandemiei Covid-19 la aproape 80 la sută dintre elevii și studenții din lume - 1,3 miliarde de copii - a reprezentat provocări fără precedent pentru guvernele țărilor afectate, pentru factorii de decizie educaționali de pretutindeni, dar a adus în minte și confruntarea întregii omeniri cu o situație fără precedent, la care trebuie să răspundem prin comportamente de adaptabilitate la schimbările sociale, educaționale, economice, politice etc., învățând din mers. Școala, ca instituție principală în dezvoltarea acestor abilități la elevi, este la rândul ei pusă în situația de a reacționa prompt și eficient la izolarea socială și umană adusă de pandemie.

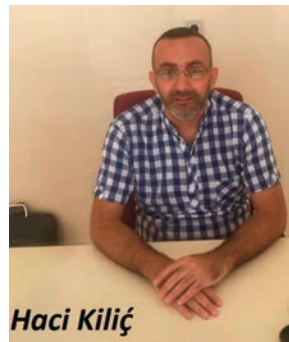
Toate sistemele de învățământ din întreaga lume au fost nevoite să ia decizii cu privire la modul de a-și continua educația, având în

vedere că toți cei implicați în educație trebuie protejați, într-o criză de sănătate publică care nu poate fi înregistrată într-o evoluție rapidă.

În cadrul măsurilor de coronavirus care afectează lumea, grupele de preșcolari, clasele din ciclul primar, gimnazial, liceal și universitar au fost întrerupte.

În timp ce indivizii și familiile din toată Europa se consideră „izolați social” sau în carantină acasă, mulți au fost nevoiți să se adapteze la noile moduri de lucru și de învățare de la distanță și s-a făcut o pauză de la educația față în față.

Pentru reducerea efectelor negative ale acestei situații, 2 profesori din Turcia au încercat să depășească aceste deficiențe ale elevilor prin activități de educație la distanță. Pentru a depăși aceste neajunsuri ale elevilor din clasa I care nu sunt incluși în sfera lecției

Hacı Kiliç

Eba live, au dorit să contacteze elevii cu grupul WhatsApp din clasă, să programeze lecții live și să creeze un proiect Mini School at Home pentru a se asigura că aceștia petrec cea mai bună învățare la distanță cu diverse activități.

Astfel, a fost creat proiectul „Mini Birlere

Okul Evde", care a fost dezvoltat în comun de 10 profesori turci și un profesor străin (român) în cadrul proiectului eTwinning.

Încă de la început am format o echipă, reușind să antrenăm și preșcolarii de la Grădinița Petrești-Dâmbovița. Activitățile pe care le-am desfășurat cu preșcolarii și elevii au

fost atractive, interesante, dezvoltând creativitatea și imaginația acestora. Am cântat, am dansat, am desenat, ne-am jucat cu cifre, figuri geometrice, timp, bani, cuvinte, povești, realizând produse minunate.

Obiectivele proiectului, propuse, au fost în foarte mare măsură atinse, iar rezultatele preconizate au fost importante, copiii participând la activități prin educație la distanță, experimentând mediul din clasă-acasă, câștigând obiceiul de a asculta și înțelege, dobândind abilități pentru matematică de bază.

Întâlnirile pe Zoom, webinarele, mesajele au fost adevărate punți de legătură între membrii proiectului, dar și între copii.

Preșcolarii, alături de părinți au răspuns cu promptitudine, de fiecare data solicitărilor,

deoarece învățarea și educația, deși este un lucru imperativ pentru mulți dintre noi, ar trebui, în primul rând, să însemne bucurie prin incluziunea socială și dezvoltarea abilităților și capacităților noastre.

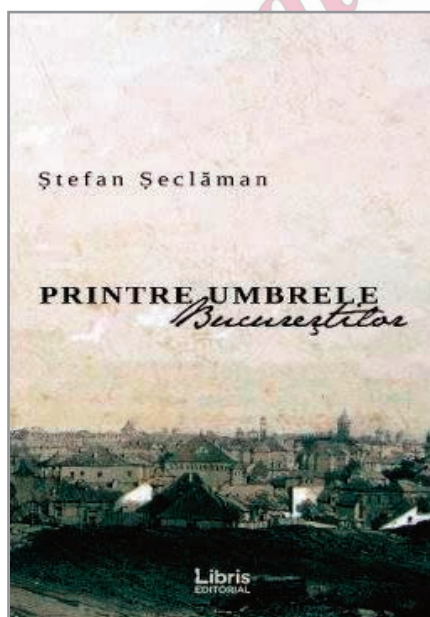
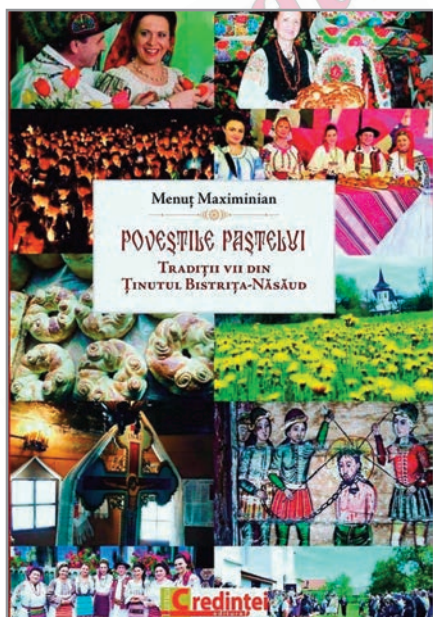

Mulțumesc copiilor, părinților, dar nu în ultimul rând fondatorului acestui proiect excelent, profesor Serkan Mustafa Akyiol, co-fondatorului Hacı Kiliç, dar și întregii echipe pentru colaborarea frumoasă ce a dus la succesul acestui proiect. (Prof. drd. Atena Ilie GPN Petrești)

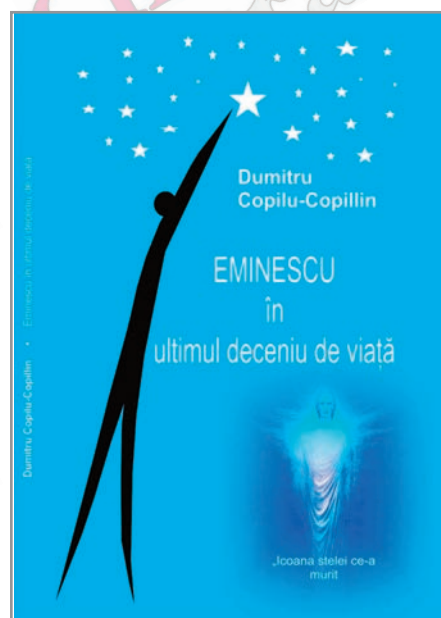
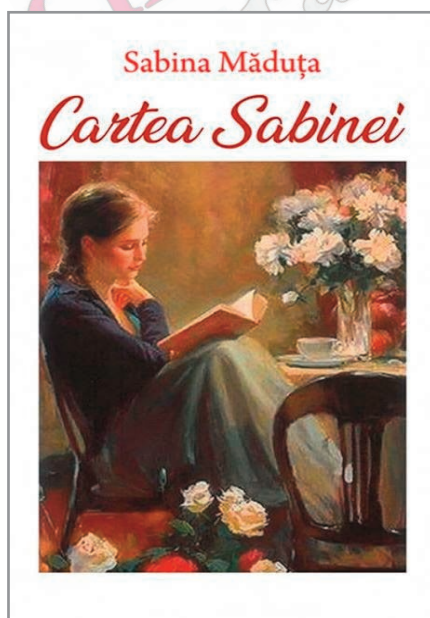
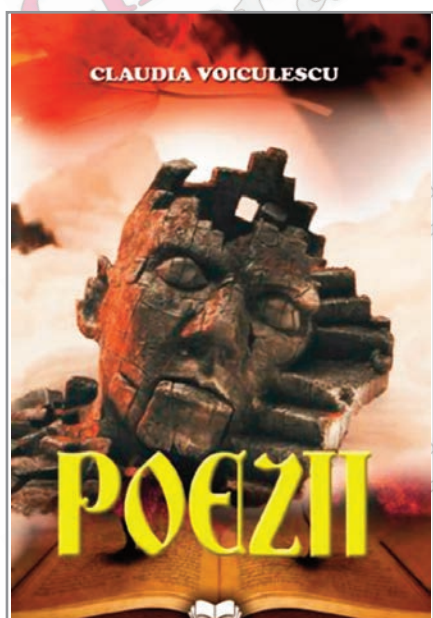

1. Hafta çalışmalarımız

Cărți din biblioteca revistei Climare literare

Cogito

„Când un prieten te înșeală o dată, e de vină el, când te înșeală a doua oară e de vină tot el, dar când te înșeală și a treia oară ești de vină tu” - **Hafez**